

1844.
4.

126

A

„SZEPESMEGYEI TÖRTÉNELMI TÁRSULAT”
ÉVKÖNYVE.

A VÁLASZTMÁNY MEGBÍZÁSÁBÓL SZERKESZTETTE

DR. DEMKÓ KÁLMÁN,
TITKAR.

HETEDIK ÉVFOLYAM.

1891-İK ÉVI TAGILLETMÉNY.

LÖCSE.

NYOMATOTT REISS J. T. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1892.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A

„SZEPESMEGYEI TÖRTÉNELMI TÁRSULAT” ÉVKÖNYVE.

A VALASZTMÁNY MEGBÍZÁSÁBÓL SZERKESZTETTE

DR. DEMKÓ KÁLMÁN,
TITKAR.

HETEDIK ÉVFOLYAM.

1891-IK ÉVI TAGILLETMÉNY.

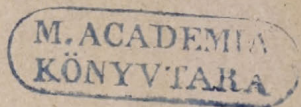

LŐCSE.

NYOMATOTT REISS J. T. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1892.

303064

TARTALOM.

I. Értekezés:

Lap

A Szepes-szombati krónika. — <i>Dr. Demkó Kálmán</i> állami főreáliskolai igazgatótól	1
--	---

II. Társulati ügyek:

1. Jelentés a társulat működéséről	39
2. » » pénztár állásáról	49
3. A társulat tagjainak névkönyve	57

A szepes-szombati krónika.

Mielőtt hazai történelmünk legbővebb forrásainak, az okmányoknak kiadása nagy mértékben megindult volna, a régi krónikák és emlékiratok szolgáltak csaknem egyedüli forrásokul nemzetünk régi korának megismerésére. A rendszeres magyar történetírás megindító a múlt században azokra irányozták első sorban figyelmüket és elkezdve régi krónikáinknak Schwandtner János György által 1745-ben eszközölt kiadásától, a krónika kiadásoknak egész hosszú sorozata jelent meg már napjainkig. Összehasonlítva az időről-időre feltalált ismeretlen kéziratokat, ugyanazon krónikának több ismertetője és kiadója is akadt. Az e közben kifejtett vitázó irodalom sokban előmozdította történetírásunknak egészséges kritikai alapra fektetett kifejlődését és számos, az előtt helyesnek vélt nézetet elvetettek, számos hibás nézetet és adatot helyreigazítottak.

A XV. századot megelőző keletkezésű krónikáink, amennyire azoknak kézíratai ismeretesei, mind ki vannak már adva, sőt a későbbiek (XVI.—XVII. századból valók) közül is számos megjelent már.

Az utolsó 30 évben oly nagy mérvű kutatások után némileg meglepő, egy a magyar nemzet régi történetét tárgyaló, a XV. század első feléből való ismeretlen krónikáról szóló tudósítás. Mindenesetre öröndetes, hogy egy kis városkának levéltára a levéltárak-

ban századunkban elkövetett pusztítások közt kegyelettel őrzött meg egy oly íratot, melynek — azok előtt, a kik eddig tudtak róla — becsét valószínűleg csak az írat régisége iránt táplált kegyelet adott. Ezen kegyelet is dicséretet érdemel és követésre méltó például szolgál.

Mintegy három év előtt Matolcsy János m. kir. honvéd főhadnagy figyelmeztetett arra, hogy ő a szepes-szombati városi kapitányi hivatalban látott egy régi íratot, a melyikben krónikaszerű feljegyzések is vannak. Minthogy a szepes-szombati városi levéltár meglátogatása alkalmával (1878-ban) ilyest nem vettem észre, a figyelmeztetés után azonnal kértem a városi tanácsot, szíveskednék nekem a mondott kéziratot át küldeni. Kérésemet készséggel teljesítették és így jutottam az ismertetendő krónikához.

Krónikánknak általános magyar és különös szepességi történelmi értéke és érdekessége van. Az egész kézirat pedig már tartalmánál fogva is kiváló figyelemre méltó.

A szepes-szombati codex egészében 25 folio alakú számozatlan papír-lapból áll. Írója, úgy látszik, eredetileg csak a Zipser Willkühr másolására készített egy 5 ívből álló füzetet és ezt, hogy tartósabbá tegye, közepén egy pergament szeletet helyezve rá, varrta össze. A pergament szelet pedig ugyanazon a XV. század elejéről való és a szepesi káptalan bírtokviszonyaira vonatkozólag Rómában kelt oklevélből van nyírva, mely ma is a codex boritékául szolgál. Ezen első 10 levelen van a szepesi jogkönyvnek 1—65. pontja és a 66-iknak első fele. A jogkönyv folytatása számára készített újabb füzetből csak egy, a 11-ik eredeti levél van meg a 66-ik pont másik felétől egy sor híján a

75-ik pont végéig tartalmazva a Willkührt. A többi elveszett leveleket egy későbbi gyártású és más víznyomással ellátott papír ív pótolja, melyre könnyen felismerhetőleg XVI-ik századbéli kéz írta a Willkühr 76—90-ik pontjait.

Minthogy a szepesi jogkönyvnek két ismert kézírata közt tartalmi különbség van, megjegyzem itten, hogy a szepes-szombatiban a 24-ikhez van kapcsolva a lőcsei codex 28-ik pontja s ez utóbbinak 25—27-ik pontjai a szepes-szombatiból egészen hiányoznak. Hiányzik továbbá a lőcseiben meglevő 35-ik pont is. Innen van, hogy ezen kéziratban az eredeti jogkönyvhöz később hozzá írt 1505-iki és 1516-ikiakkal együtt csak 90 pont van.

A kézirat második része egybe varrott 6 ív papírból áll. Ezen van előbb (az egésznek 14-ik levelétől kezdve a 18-ik levél első oldaláig) Zsigmondnak 1433. év sz. Katalin napján kelt oklevelének német fordítása, melyben Róbert Károlynak és Nagy Lajosnak a szepesi szászok részére adott kiváltságait megerősíti. Ezen másolat kiváló értékkel bír, mert egész terjedelmében adja a Szepesség történetére fontos és eddig csak hiányosan és az értelmet zavarólag hibásan közölt oklevelet. A 18-ik levél második oldalán kezdődik a magyar nemzet krónikája és tart a 24-ik levél második oldaláig. A 25-ik levél üres. A 24-ik és 25-ik levélnek csak a felső jobb sarka, a levélnek mintegy $\frac{1}{6}$ -része van meg. A többi levél, eltekintve némi igen csekély sérülésektől, ép állapotban van.

A codexnek mind a három része elejétől végig ugyanazon kéznek írása, kivéve a fentebb említett későbbi ívet. Az írás mindenütt tisztán olvasható, noha a felső sarokban a nedvességtől kissé elmosódott.

A betűk szép egyenletes uncialisok. A krónika kezdő szavai czinóber vörössel vannak írva, az egyes pontok kezdő betűi és helyenkint a szövegben lévő nagybetűk is, a kor szokása szerint, czinóber vörössel ékítvék, ugyanazzal vannak aláhúzva az évszámok.

A krónika felnémet nyelven a XV-ik század elejét jellemző egyszerű orthographiával van írva. Írója már helyenkint használja a pontot, rendesen a vonal fölött. Legtöbb esetben azonban a pont helyett egymasmellé állított fekete és vörös vesszőt alkalmaz. Rövidítései igen egyszerűek: $\angle$ = er pld. h^r = her, $vn\tilde{g}$ land = ungerland; — legtöbb esetben n fölött az e betű pótlására, pld. $plib\bar{n}$ = pliben, $gestorb\bar{n}$ = gestorben; máskor m vagy n helyett, pld. $hewtig\bar{e}$ = hewtigen, $ein\bar{e}$ = einem; a hangzó lágyításra a betű fölé alkalmazott kis e -t használja pld. $\ddot{u}bir$ = über, $betr\ddot{u}bnis$ = betrübnis; $\neg$ két betű kihagyását jelzi pld. $\ddot{w}t$ = wort, $\ddot{w}de$ = wurde. Ezeket ismerve, bárki fennakadás nélkül olvashatja a szöveget, melyet egészen betűszerint, az eredeti helyesírással közlök. Teszem ezt azért, mert nem vagyok barátja azon újabban általánossá válni kezdő szokásnak, hogy a régi íratokat mai olvasásunk módja szerint közlik, miáltal azok egyrészt eredetiségüket veszítik, másrészt nem nyújtanak alkalmat a gondolkozó összehasonlításra és saját koruknak átértésére. — A helyenkint általam alkalmazott $\parallel$ jel mutatja, mennyi esik a szövegből a kézirat egy-egy oldalára.

Krónikánknak korát, eltekintve a kéziratnak igen jellemzően a XV. század első felére valló jellegétől, magából az író nyilatkozatából és a tartalomból felismerhetjük. Amint a más krónikáinkkal való összehasonlításból látni fogjuk, az író adatainak a XV. szá-

zadot megelőző részét legnagyobb részben mástól írta le. Forrása a XV. század elején már megszakadt s ekkor írja 1401-re: »In der selb̄n czeit hot sich vil ding dirganḡn, dofon **ich** nicht weis czuschreib̄n«. Ez után a krónikát mint közel egykorú és mint kortárs folytatja. Kitűnik ez abból, hogy míg a Szt.-Istvántól az 1400-ik évig terjedő időszak története összesen 8 oldalt foglal el, az 1400-tól 1457-ig történt eseményekre 5 oldal jut. Itt tudósításai általában bővebbek, különösen jól ismeri a Szepességen történt dolgokat. Itt adatait már nemcsak évek szerint említi, hanem többször (13 esetben) még az egyes események napját is megmondja. Az utolsó, töredékesen kivehető esemény 1457-ből Hunyady Lászlónak lefejeztetése. Ezután van még nyoma egy pontnak. Minthogy az utolsó levél egészen üres, ha az utolsóelőtti levél egészen be lett volna is írva, a még esetleg hiányzó 25 sorba legfőlebb 4—5 év eseményeit írhatta. Így a krónika okvetetlenül megszakadt az 1460—1462-ik évvel. Ha elfogadjuk régi krónikáink egyik legalapossabb ismerőjének állítását, hogy a budai, dubniczi, nagyvárad, zágrábi krónikáknak, Muglen Henrik krónikájának és a rímes krónikának legrégebbi reánk maradt, eddig felhasznált kézíratai a XV-ik századból valók;¹⁾ úgy a szepes-szombati krónikát ezek kortársának és így hazai krónikáink egyik legrégebbi kéziratának kell nyilvánítanunk. Hogy krónikánk írójának korát legkésőbb a XV-ik század közepére kell tennünk, legdöntőbb bizonyítékul szolgálnak következő szavai: »Anno dni MCCCCIII hub sich an dy keczerey czu prag dy weil Wenczla Konig Sigmunds pruder Konig was und

¹⁾ Marczali: A magyar történet kútforrásai az Árpádok korában. Budapest, 1880. 57. old.

ist off dise czeit nicht ausgeloschin“. Hazánkra vonatkozólag ez csak 1461-ig, Giskra meghódolásáig állhat. Csehországban 1471-től, Podjebrád halálától kezdve már szintén lehanyatlott a huszita ügy.

Krónikánk írója kilétéről semmi felvilágosítást nem ad. Azon meleg érdeklődés után, melylyel annyi előszeretettel jegyzi fel a Szepességen történt dolgokat, bízvást tarthatjuk őt szepesi embernek. Pap nem volt, mert mint olyan bizonyosan nem állhatta volna meg, hogy a szepesi prépostságnak IV. László kúnjai által feldúlását meg ne említse, mikor a Szepességen tett pusztításait említi. Általában az egyházakra vonatkozó semmiféle adata nincsen. Írásmódja, egyenletes ortographiája, szabatos szerkesztése mind a kor műveltségének színvonalán álló egyénre mutatnak.

Forrásaira két ízben hivatkozik. Először mindjárt krónikája elején, mikor elbeszéli, minő mindenféle idegen népek találtak Magyarországon vendégszerető fogadtatást és laknak az ő korában is — *bis auf den hewtigē tag* — „*als das dy vngerische cronica ausweist*“. — Másodszor a tatárjárás által előidézett nyomor leírásánál mondja: „*als dy cronica sagit Martiniana*“. Ezen nyilatkozatai kétségtelenné teszik, hogy régi hazai krónikák után dolgozott. Kérdés: melyik krónikákat használta alapul?

Krónikáink általában egy közös forrásra levén visszavezethetők, természetes, hogy a szepes-szombati is mindenikkel rokon. Különösen sok egyezés mutatkozik közöttük és a nagyobb pozsonyi krónika között.¹⁾ Daczára ennek azonban ezt nem vehetjük fel forrásául.

¹⁾ *Chronica Minora*. M. Florianus. Budapestini 1885. Minthogy az alább felhozott eltérések következtében ezt krónikánk forrásául nem fogadjuk el, a részletes összehasonlítást is mellőzzük.

Krónikánk ugyanis minden más krónikánktól eltérőleg egészen elhagyja a magyarok eredetéről szóló mondákat, a húnok történetét és a magyar vezérek korát s elbeszélése fonalát csak Szt.Istvánnal kezdi. Ettől fogva királyaink sorát minden megszakítás nélkül találjuk benne, míg a pozsonyi krónika III. Géza halálától III. Béla trónraléptéig (1161—1173-ig) terjedő hézagot mutat. Olyan időrendi tévedéseket, minőket a pozsonyi krónika I. László, Kálmán, III. Béla, Imre és II. Endre uralkodására nézve elkövet, itt nem találunk. Krónikánk általában kitűnik chronológiájának pontossága által és e részben helyenkint mutatkozó és kimutatandó tévedéseit is könnyen megmagyarázhatjuk. Krónikánk a pozsonyinál részletesebb I. Endre, II. Béla, Kálmán, II. István, II. Géza, II. Endre, korára vonatkozólag. A szepes-szombati krónika írójánál mindenből kitűnik, hogy a rendelkezésére álló eredeti forrást sokkal jobban tudta használni, mint a pozsonyi krónika kivonatát készítő. Krónikásunk ugyanis csak a leglényegesebb dolgokat válogatta ki s ezeket tömör rövidséggel, de mindig rendszeres összefüggésben adja elő. Feltűnő ez, ha krónikánkat forrásával összehasonlítva tekintjük meg.

Krónikánk, mint már említők, két helyen hivatkozik általa használt krónikákra. Mit kell értenünk az első ízben említett magyar krónika alatt, ezen egyszerű megjegyzés után bajos lenne elhatározni. Erre ugyanis akkor hivatkozik, mikor írata legelején elősorolja, hogy hazánkba szt. István alatt és más királyaink idejében is jöttek: csehek, lengyelek, görögök, spanyolok, jászok, kúnok, filiszteusok, szaraczenok, bessenyők, örmények, szászok, türingiek, meiszeniek, rajnavidékiek s ezek itt letelepedve laknak az ő idejében

is, — bis off disen hewtigen tag«. Ugyanott hozzá teszi, hogy Magyarország legnagyobb urai németektől származnak. Irónknak erős német érzelme nem egy helyen lép előtérbe s az adhatta tollára ezen állítást, hogy régi krónikáink, különösen Kézai, sokat beszélnek arról, hogy szt. István és más királyaink bejött német uraknak birtokokat adtak s azoknak utódai magyar nemes családoknak öseivé lettek. Krónikánk forrásául már itt kezdetben kimutathatjuk, hogy az általa itt idézett *ungerische cronica* és a később felhozott *cronica Martiniana* egy és ugyanaz, ez pedig nem más, mint a Márk féle vagy Képes krónika néven ismert egyik legrégibb és legbecsesebb krónikánk.

Ezen állításunknak igazolása régi krónika irodalmunk szempontjából több tekintetben bír kiváló érdekel. 1-szor. A legkiválóbb régi krónikánknak, a *képes krónikának* 1358-ból való eredeti szövegén kívül csak egy régi másolata ismeretes, ez a m. tud. Akadémia könyvtárában levő 1462-iki Teleki féle másolat,¹⁾ és így egy ezen legrégibb ismert másolatot is megelőző, habár csak kivonata is ritka értékkel bír. 2-szor. A képes krónikának németre fordítása, illetőleg abból készített német szövegű krónikánk a tárgyalton kívül tudtommal nincsen. 3-szor. Ha krónikánknak a Márk-féléből eredését kimutatjuk, a *cronica Martiniana* ki-fejezésben egész nyugodtan tekinthetjük a *t*-betűt *c* helyett becsúszott tollhibának és *cronica Marciniana*-t olvasva egy új és pedig meglehetősen döntő érvet nyerünk a mellett, hogy a képes krónika azon Márknak műve, kinek azt Toldy tulajdonítja. A Magyarországra betelepedett idegeneket krónikáink így sorolják fel:

¹⁾ Marci Chronica de Gestis Hungarorum stb. ed. Franc. Toldy. Pestini 1867. és Marczali id. műve 58.

Szepes-szombati:

czu den geczeyten des hey-
ligen hern Steffans, vil und
mancherley lewte sind an-
derswo hyer komen, und
auch pey ander konigen ge-
czeiten als Bemen, polan,
krichen, hispaner, Jassen,
Cuman, philistei, Sarraczen,
Rewsen, vrmenizen, Saxen,
Duringen, meysner, vom
Reyn, vnd walon, vnd wynde
dy sich alle in vngerland ha-
bin nyedergelosen, ... vnd
dy grösten hern dis landis
haben iren vrsprung von
den dewtschen.

Márk féle:

intraverunt in Ungariam,
tam tempore Regis Gey-
che et Sancti Regis Ste-
phani, quam diebus Regum
aliorum, Bohemi, Poloni,
Graeci, Ispani, Ismahelitae
seu Saraceni, Bessi, Armeni,
Saxones, Turingi, Misnen-
ses, et Rhenenses, Cumani,
Latini qui diutius in regno
conmorando, ... propter ma-
trimoniorum diversorum
contractus Hungaris im-
mixti, nobilitatem pariter
et descensum sunt adepti.¹⁾

Szent Istvánnak neje „*Keysle*“ Márknál „*Keisla*“, „*Keysla*“.²⁾ Pétert ő is a királyné fivérének mondja, s ez uralkodott 3 évig.³⁾ Azon állításra, hogy Endrének fivére Levente segített az uralkodásban az vezethette, hogy Márk mindenütt együtt említi e két testvért és minden intézkedésüket közösnek tünteti fel.⁴⁾ Salamon Béla halála után *ipájának* a német császárnak segítségével jut a trónra.⁵⁾ Azon állításának, hogy Salamon Gézával együtt uralkodott, alapját csakis a képes krónikában találjuk fel, hol a testvérek szép

¹⁾ Toldy 28.

²⁾ U. o. 35, 36, 38. Kézainál *Kysla*, a budaiban *Keysla*, Túróczinál *Keisla*.

³⁾ Toldynál ugyanúgy 38, 39. Kézai István nővére fiának mondja.

⁴⁾ Toldy 46, 47, „aliter enim non pugnabant. . . . pro *Endre* et *Levente*“; „proclamare edictum et verbum Domini *Endre* et *Levente*“ etc.

⁵⁾ U. így Márknál. 57. A pozsonyi Kr. és Kézai nem említik ezt.

egyetértése ki van emelve.¹⁾ I. László a két krónikában teljesen egyezően 19 évig uralkodott és meghalt 1095-ben.²⁾ Kálmán koránál forrásával igen jellemzően egyezőleg mondja, hogy uralkodása alatt sok rossz történt Magyarországon.³⁾ II. Isvának a görögök ellen viselt szerencsétlen háborúját is Márktól ismeri.⁴⁾ II. Bélának kedvező jellemzését szintén csak ottan találjuk fel.⁵⁾ A III. István trónraléptétől III. László haláláig terjedő idő a forrásnak megfelelő rövidségű. II. Endrét krónikánk egyenesen *harmadik* Béla fiának nevezi, a mely jelzés szintén Márktól ered, ugyanonnan a Gertrud megöletése fölött érzett országos fájdalom.⁶⁾ Hasonlítsuk még össze azon szavakat, melyeknél hivatkozik a „*cronica Martiniana*“-ra. A tatároknak ötszáz ezer emberrel beütését, Bélának általok egészen a tengerig üldöztetését Márkkal egyezően említve⁷⁾ mondja:

Szepes-szombati:

vnd dy tatarn pliben in dem lande III Jor, vnd in der selbin czeit mochte ny macz ackern noch seen, und dorum noch irem aus czug sturben mer lewte vor

Márk féle:

Manserunt enim ipsi Tartari in regno Hungariae tribus annis, et quia seminare illis temporibus non potuerunt Hungari, ideo multo plures post exitum

¹⁾ 58. a pozsonyi Kr. és Kézai nem említik.

²⁾ A pozsonyi Kr. szerint László 19 évi uralkodása után meghalt 1090-ben.

³⁾ Toldy 82. „in cuius temporibus multa mala sunt perpetrata“. A pozsonyi Kr. is említi ezt, a budai és dubniczi nem.

⁴⁾ Toldy 90. A pozsonyi Kr. nem említi. Kézai egészen mellőzi II. Istvánt.

⁵⁾ Toldy 92. „nonnemque numerum malorum devitans, bonorum operum exercitationi humiliter adhaerebat“.

⁶⁾ Toldy 109. A pozsonyi Kr.-ban és Kézainál nincs.

⁷⁾ Toldy 101. A pozsonyi Kr. szerint a tatárok Bélát „usque ad insulam Raab vocatam sunt insecuti“.

hungers, wen das do ge-
mort wurdn vnd gefangen.

illorum fame perierunt,
quam illi, qui in captivita-
tem ducti sunt et gladio
cecidierunt.

Ez, az eddig kimutatott egyezések után, kétség-
telenné teszi, hogy krónikásunk *a Márk féle króniká-
ból készítette kivonatát*. A következő uralkodók korára
nézve is, mindaddig, míg Márk krónikája az 1330 év-
vel meg nem szűnik, meg van az egyezés. Így IV.
Lászlónak Otokár cseh király elleni háborúját ugyan-
úgy fogja fel mint Márk, hogy Rudolf abban csak mint
segítő szerepel. A László idejében volt belviszályokat,
az alsóbb osztályok nyomorát — Kún László szekere
— szintén onnan vette át.¹⁾ III. Endre behozatott az
országba »dy weil noch König Lasla lebte«, — vi-
vente adhuc Ladizlao Rege²⁾ — hasonló szószerinti
egyezés még több van 1330-ig, melyek között legjel-
lemzőbbek a rozgonyi csatára vonatkozó szavak: »do
ist gros blut vorgossen das von der tataren czeiten
ny geschen ist«, Márknál; »proelium durissimum est com-
missum, quale a tempore Tartarorum in Hungaria
non contigit celebrari«.³⁾

Krónikánknak az ezen időig forrásul szolgált ké-
pes krónika mellett nagy hátránya, hogy igen sok el-
beszélő részletet elhagyott, de vannak olyan »sajátsá-
gai, melyek — a hazai történeti ismereteket a XV. szá-
zad szempontjából tekintve, — részére más krónikáink
fölött előnyöket biztosítanak. Ilyen mindenek előtt
chronológiájának a többiekénél tökéletesebb és pon-

¹⁾ Márknál: »Imperatore adiuvante«. Toldy 103. A pozsonyi Kr. és
Kézai a nyomort nem említik.

²⁾ Toldy 104.

³⁾ U. o, 111. A pozsonyi Kr. nem használja ezen kifejezést.

tosabb volta. Szt. István halálát ugyan 1042-re teszi (1038 helyett) de többi krónikásaink évszámot egyáltalában nem említve csak az mondják, hogy szt. István uralkodásának *negyvenhatodik évében* halt meg.¹⁾ Ha társ-uralkodását Gizellával 995-ben megkötött és így a német császári udvarral tényleg létrejött szerződéstől számítjuk, épen megkapjuk a mondott évet. A Márk féle krónika I. Endre koronáztatását 1047-re teszi s vele együtt a mienk is és így kerül Péter és Aba korának összesen csak 5 év. Salamon, Géza, I. László trónraléptét helyesen teszi 1063, 1074, 1077-re, holott a többiek mindig csak azt mondják meg, hogy hány évig uralkodott egyik másik. Szt. László halálát — Márkkal — helyesen teszi 1095-re.²⁾ Kálmán uralkodását 1096-tól számítja, hihetőleg időt adva neki, hogy I. Lászlónak 1095 augusztusban történt halála után Lengyelországból haza jöhessen és magát megkoronáztassa, de igen távol áll a krónikás társak számítási hibáitól.³⁾ II. István 1114-től 17 éven át uralkodott, tehát helyesen 1131-ig.⁴⁾ Hibás adata, hogy II. Béla 12 évig uralkodott, holott szerinte is 1141-ben halt meg. Helyesen teszi III. Béla halálát 1196-ra. Imréét 1204-re, III. Lászlóét 1205-re.⁵⁾ II. Endre helyes számítás szerint uralkodott 30 éven át 1205—1235-ig.⁶⁾

¹⁾ Így: Kézai, Márk, a pozsonyi Kr.

²⁾ A pozsonyi Kr. 1090-re, holott tudja, hogy uralkodása 19-ik évében halt meg. Kézai évszámokat egyáltalában nem használ.

³⁾ Márk szerint Kálmán I. Lászlónak 1095-ben történt halála után 25 év 6 hó és 5 napig uralkodott és mégis 1114-ben halt meg. A pozsonyi Kr. szerint Kálmán uralkodása 1090-től 18 év és 6 óra terjedt és szerinte is 1114-ig élt.

⁴⁾ Márk és a pozsonyi Kr. 18 évet mondanak.

⁵⁾ Márknál hibásan: 1190, 1200, 1200, a pozsonyi krónikában 1199, 1200.

⁶⁾ Márknál is 30 éven át uralkodott de 1200—1235-ig van mondva, u. így a pozsonyi krónikában.

Legnagyobb chronologiai tévedése, hogy IV. Béla halála után 5 évet figyelmen kívül hagyva, V. Istvánt 1275-ben lépteti trónra a miből következő IV. Lászlónak 1277-ben kellett szerinte uralomra jutnia. Tovább 1330-ig egyezik forrásával. Mindenesetre oly pontosságot látunk itt, minő ritkaság a régi krónikákban.

Az 1330-ig terjedő időszakra összesen 8 olyan adata van, mely nincs meg a képes krónikában s ezeknek java része kiválóan a Szepességre vonatkozik. Márk nem említi: 1. hogy III. Henrik császár »hys mit dem schwarzen bart«; 2. hogy László szt. István és Imre tetemeivel együtt 1183-ban *Gellért*-ét is kivétette a sírból;¹⁾ 3. hogy a szászokat a Szepességre II. Béla telepítette; 4. Szt. Erzsébet születésének és élete főbb mozzanatainak idejét; 5. hogy II. Endrét a magyarok »haben geheisen den trunken konig«. 6. A Lapis Refugii és Lócse alapítását. 7. IV. László embereinek a Szepességen tett pusztításait és agyonveretésöket Csötörtökhelyen; 8. hogy Róbert Károly a sárosi vár alól Csák Máté elől *Lőcsére* menekült és Károly a rozgonyi csata után a Szepességnek nagy szabadságokat adott.

Az eddig feltüntetett egyezések mellett a krónikánkban levő igen csekély számú és aprólékos eltérő adat, különösen mikor az is leginkább a Szepességre — melynek krónikáiról még szólunk — vonatkozik, nem alkalmas arra, hogy annak alapján a szepesszombatinak a Márk féle krónikából eredését kétségbe vonjuk, és én az író által idézett *cronica Martiniana*-t *cronica Marciniana*-nak veszem.

---

¹⁾ Ezt csak a pozsonyi kisebb krónikában találtam. Endlicher Mon. Arp. 56.

A XV-ik század második felébe mélyen benyúló budai és dubniczi krónikákat, melyeknek a képes krónikával közös forrásuk van, és a melyekkel e szerint krónikánk szintén kétségtelenül mutatna fel rokonságot, most nem volt alkalmam összehasonlítani. Ez az eddigiek után azt hiszem felesleges is lett volna; mert a XV-ik század első felének irodalmi viszonyait ismerők előtt talán bizonyíthatnom sem kell, hogy igen ritka compiler lehetett ezen szerencsés helyzetben, hogy többféle krónika-kézíratot hasonlítson egybe s azokból válogassa anyagát. De eltekintve ettől, azt látjuk, hogy az 1330-ik évvel egyszerre megszakad írónknak fonala. Nagy Lajosról csak annyit tud, hogy igen szerette a városokat. Máriát csak említi. Kis Károlyt összetéveszti Nápolyi Lászlóval (1401-ben.) Lát-szik rajta az anyaghiánnyal való küzködés, mikor őszintén bevallja 1401-re: »In derselbn zeit hat sich vil ding dirgangan, *dofon ich nicht weis czuschreibn*«. Ha továbbra terjedő krónika áll előtte, bizonyosan nem nyilatkozik így ő, a kinek kedve volt a tovább íráshoz.

A szepes-szombati krónikának a XV. századba eső része, noha vannak benne egyes oly általános érdekű események is, melyeket a szintén XV. századbeli író Túróczy nem ismer; leginkább a Szepességen történetekre vonatkozik. Abban van épen a szepes-szombati krónikának érdekessége és értéke, hogy *benne az összes eddig ismert szepesi krónikáknak őset találjuk fel.*

A Szepességnek régi idők óta voltak krónika és napló írói. Ezeknek emlékét 1516-tól kezdve fentartotta Hain Gáspár: »Zipserische oder Leutschauerische Chronica undt Zeit-Beschreibung zusammen getragen der lieben Posterität zur nachricht von Caspar Hain

m. p.«¹⁾ című kézirati műve címlapjának második oldalán a legrégibb időtől 1684-ig terjedő krónikájának forrásait így sorolja fel: »Diese Nachfolgende Zipse-rische Leutschauerische Chronica ist aus nachgesetzter Herren Anmerkungen und Diarys zusammen getragen worden als:

Dn. Conradi Sperfogels Notarii et Judicis Leutschoviensis.

Dn. Danielis Türck Notarii et Judicis Leutschoviensis.

Dn. Johannis Henisch Notarii et Judicis Leutschoviensis.

Dn. Christophori Kohls Pastoris Durandi Villens.

Dn. Caspari Cramers J. U. C et Judicis Leutschow.

Dn. Petri Czack Aedilis et Senatoris Leutschov.

Dn. Martini Fröhlichs Senatoris Leutschoviensis.

Dn. Nicolai Hain Judicis Leutschoviensis, sowohl auch aus Gemeiner Stadt Leutschau Jahr-Büchern und verrechnungen«²⁾ Ezek közül: *Sperfogel Conrád* naplóját, mely 1516-tól 1536-ig terjed — mint Lőcsének ezen időn át jegyzője, tanácsnoka és több ízben — 1516, 1517 és 1522—1523-ban bírása írta. — *Türk Dániellel* 1544-ben mint tanácsnokkal, 1552-ben mint városi jegyzővel, 1555—1557-ben és 1565—1567-ben mint bíróval találkozunk, 1568—1569-ben ismét jegyző. *Henisch János*, 1562—1567-ig tanácsnok, 1568—1569-ben bíró volt. — *Cramer Gáspár*, Lőcse egyik legelőkelőbb patritius családjának tagja 1616—1618-

¹⁾ „Hain Gáspár és Krónikája“ cím alatt részletesen ismertettem a „Századok“ 1879-iki füzetében.

²⁾ Ha itt ezen írók életrajzi adatainak felhozásával ismétlést követel: el, ezt azért teszem; mert a Szepességen a „Századok“ imént említett füzetében megjelent tanulmány kevésbé ismeretes és a régi írók ismeretét nem tartom érdektelennek.

ban tanácsnok, 1619—1620-ban, majd 1630—1631-ben 1637—1638-ban ismét bíró s a közbeeső években és 1639-től 1644-ben történt haláláig folytonosan tanácsnok. Kortársai voltak *Czack Péter* és *Fröhlich Márton* (ezen utóbbi mesterségére nézve timár). Az első 1600-tól 1636-ban történt haláláig szerepel Lőcse hivatalnokai közt mint aedilis, senator és 1632—1633-ban mint bíró; a második pedig 1638-tól 1645-ig mint tribunus és senator. *Hain Miklós*, a krónika-író atyja, 1644-ben tanácsnok, 1647-ben bíró, Lőcsének több ízben követe, a ki idegen jövevény létére 1652-ben magyar nemességet kapott.

Ezen adatokból látjuk, hogy Hain Gáspárnak 1516-tól 1684-ig — minthogy ő maga 1658-tól kezdve folytonosan mint a lőcsei gymnasium rectora, városi jegyző, tanácsnok és bíró szerepel — csak az 1569—1616 és az 1636—1645 közötti időszakra nem állottak rendelkezésére egykorúan hivatalt viselt egyéneknek feljegyzései és naplói.

Sajátságos, hogy egy oly magas műveltségű és igen befolyásos ember, minő Hain Gáspár volt, egy olyan krónikát nem ismert, mely hivatva lett volna épen azon évek hiányait pótolni, melyekre nézve, mint fent említők, nem voltak egykorúaktól eredő adatai. Értjük a *Leibitzerek* krónikáját.¹⁾ *Leibitzer Joachim* 1566-ban született Lőcsén. 1577-iki eseményekről már mint szemtanú beszél; meghalt 1623 szeptember 23-án Ó-Lesznán, Szepesmegyében, hol ág. ev. lelkész, volt. Fia *Israel* hunfalvi, majd menhardi ág. ev. lelkész folytatta atyja feljegyzéseit 1637-ig. Meghalt 1646-ban.

A mint Wagnernek a *Leibiczerek* krónikájához írt előszava mondja, Joachim németül írta krónikáját

¹⁾ Kivonatolva közölve Wagner: *Analecta scep.* I. 46—68.

és Wagnernek egy barátja, a ki vele a krónikát közölte, fordította azt latinra. Sajnálatomra nem ismerem a Leibiczerek kéziratát. Wagnernek azon szavai, hogy mindketten sokat hordtak össze, egész nagy krónikára vallanak, de minthogy annak egy része részint megelőző könyvekből van kiírva, részint nem vonatkozik a Szepességre, ő azt elhagyandónak vélte. Helyesen mondja Wagner, hogy Joachim előtt a régi emlékek nem voltak ismeretlenek. Mi pedig bátran mondhatjuk, hogy azokat igen jól kellett ismernie. Krónikájának az 1240-ik évtől 1433-ig terjedő része több helyen szó szerint egyezik a szepes-szombatival. Álljon itt mutatóként egy pár részlet:

Szepes-szombati:

Anno des hern MCCCVIII
quam ein legat von Rom,
vnd legte in den Ban alle
dy dy konig Karulum nicht
wolden gehorsam thun...
nemlich Demetrius und Ma-
thiusch von Trentsch, vnd
dorum so czog Karulus
vor das slos Sarusch vnd
belegte daz, do quam Ma-
thiusch mit grossem folke
vnd tryb den konig vom
felde also das der konig
muste weichen in dy stat
Lewtscha vnd der selben
weilen legten sich dy fynde
vur Cassa. Also [nemen]
dy Czipser [das crewcz an
sich vnd] czugen mit ge-

Leibiczerek féle:

MCCCVIII Legatus Ponti-
ficius Roma venit in Hun-
gariam, et omnes subiecit
interdicto, qui Regi Carolo
parere nolebant. Praecipui
erant Demetrius et Mat-
thaeus Trenchiniensis Con-
tra eos movit Carolus et
arcem Sáros obsedit. Su-
per venit Matthaeus cum
ingenti exercitu, et Regem
ab obsidione depulit, cam-
poque exegit. Itaque Leut-
schoviam se recipere ne-
cessum habuit, hostis vero
ad Cassoviam consedit.
Tunc Scepusienses collecta
manu sub suis signis cum
Rege processerunt. Id post-

sampt hant mit dem konig,
mit irem panyr do daz hor-
ten dy fynde dy vor Cassa
lagen, dy czogen dem ko-
nig entkegen vnd an der
Tarcza bey Rozgon hilden
sy den streit, also wart des
konigs panyr nidergeslagen,
vnd vnder der Czipser
panyr gewan der konig mit
Gotes hülfe den Streit, vnd
do ist gros blut vorgossen
daz von der tataren czei-
ten ny geschen ist vnd also
habin dy Czipser gros lob
vnd freitum erkriget.

quam ad hostem perlatum
est, venit obviam, et com-
missum est proelium in
campo Rozgoniensi ad fluv.
Tarczam [Anno MCCCXII].
Ibi Banderium Regium pro-
fligatum est, sed a Banderio
Scepusiensi relata est
victoria cum Dei auxilio,
tanta autem tunc fuit san-
guinis profusio, ut a tem-
pore Tartarorum major non
fuerit, et sic Scepusienses
magnam laudem, et liber-
tates inde adepti sunt.

Ugyanilyen szószerinti egyezéssel közli Leibicz-
er az 1342-iki löcsei tűzvészt, (de az évszámot eltérőleg
1332-ik évre teszi); az 1338-iki sáskajárást; Róbert
Károlynak és Lajosnak a városok iránti előszeretetét;
az 1401-iki polgárháborút és Lőcsének elfoglaltatását
a csehek által stb.

Vannak azonban olyan eltérő részletek, melyek
arra mutatnak, hogy Leibicz-er nem a szepes-szombati
kéziratot használta, hanem annak valamely kivonatos
és helyenkint módosított másolatát. Erre mutat, hogy
az 1278-iki csütörtökhelyi vérengzést, a huszitáknak
1433-ban a Szepességen időzését csak röviden érinti;
Lőcsének Debrőy István által ostromoltatását 1400-ra
teszi 1403 helyett és míg a szepes-szombati kézirat
Dobry Istvánt említi, itt Comes Stephanus van említve.
Vannak azonban benne oly adatok is, melyek a sze-
pes-szombatiban nincsenek.

A Hain féle krónika régi tudósításai részben szintén egészen megegyeznek a szepes-szombatial. Így 1422-ben a ráczok (talán a cigányok?) szökési szándéka. Lőcse leégése 1431 húsvét napján; 1433-ban a husziták betörése a Szepességre Pardus János — Hainnál »Perdus« — vezetése alatt; 1441-ben Gál napján a husziták újra bevették Kézsmárkot; 1443-ban Giskra a szepesi városokkal egyesülve bevette Richnót; ugyanazon évben nagy földrengés volt. Itt is találkozzunk oly adatokkal, melyek sem a szepes-szombati, sem a Leibiczerék krónikájában nincsenek meg.

Tudva azt, hogy Hain nem ismerte a Leibiczerék krónikáját — mert forrásai közt nem is említi —; látva, hogy a két krónikában egymással és a szepes-szombatial szószerint egyező adatok vannak, és hogy e mellett mindakettőben vannak külön-külön oly adatok, melyek forrásukúl a szepes-szombati krónikát vallják és végre mindkettőnek vannak egészen önálló adatai is: csak azon következtetésre juthatunk, hogy a Szepességnek eddig ismert legrégibb krónikájából, a szepes-szombatiból, többen másoltak, kivonatokat készítettek és ezeket az illetők saját tudomásuk szerint új adatokkal toldották még. A XVI. században már több ilyen kéziratnak — nyomtatványról tudomásunk nincs — kellett itt közkézen forognia, mert kétségtelen, hogy Leibiczer Joachim egészen más kéziratot használt, mint a Hainnak legrégibb forrásúl szolgáló író.

A Szepes-szombati krónikának becséből nem csak mit sem von le az, hogy belőle számosan merítettek, sőt inkább nyer értékben, mikor látjuk, hogy az egykorú írónak a XV. századra vonatkozó pontos adatait egyes másolók részint elhagyták, részint helytelenül

szállították át az utókorra. Krónikánknak az eddig ismert szepesi krónikákból hiányzó adatai ezek:

A szászoknak a Szepességre betelepődését egyetlen régi krónikánk sem említi. Annnyira el voltak telve a régi pap-krónikások a királyokról szóló legendák és mondák részletes elmesélésével, hogy olyan fontos eseményről egészen megfeledkeztek. Tudtommal legrégibb íratunk az ismertetett krónika, mely a betelepedésről szól. Mennyire zavarosak voltak az ezen kérdésre vonatkozó nézetek még a XVII. században is, mutatja a magas műveltségű Hain, a ki krónikájába nagy komolyan beírja, hogy Erdélybe a szászokat 1076-ban I. Géza hozta be, de a szepesi szászokról mit sem szól. Más íróink is csak feltételezik, hogy a Szepességre II. Géza telepítette a szászokat. Nem akarom vitatni, mert nem is bizonyíthatnám, hogy igaza van; de mindenesetre — legalább mint hagyomány — érdekes ezen ügyben egy XV. századbeli szepességi írónak véleménye, noha ez sem dönti el a kérdést, mikor mondja, hogy »ha a szászokat a Szepességre egy *Béla* nevezetű király hozta be, úgy az kétségkívül csak *II. Béla* lehetett, mert ennek ellenségei miatt sok más vendéget is kellett az országba hoznia, hogy azokat ezeknek segítségével legyőzhesse«.

IV. László kunjainak a Szepességen elkövetett pusztításairól több okmányunk és írónk emlékezik,¹⁾ de a csütörtökhelyi vérengzésről mit sem tudnak. Leibiczer J. 1278-ra említi, hogy a csütörtökhelyiek a király emberét megölték, kiért jelentékeny összeget kellett fizetniök. Krónikánk szerint a király emberének kísérete is áldozatul esett ottan s csontjaikat, páncéljaikat

¹⁾ Szepesi Emlékkönyv 1888. 385, 403.

1428-ban találták meg a templom előtt levő, sokáig befödve tartott kútban.

A szepesi szász provincziának régi okíratái Lőcsén 1342-ben égtek el.

Lőcsének első ismert ostromát krónikánk egész helyesen teszi 1403-ra valamint az ostrom vezérét is jól ismeri. Az általa említett Dobry István azonos Nápolyi László pártjának a felvidéken egyik legnagyobb támaszával Debrőy Istvánnal.¹⁾ Az ostromolt Lőcse tehát Zsigmondnak volt rendíthetetlen híve.

1433-ban ismeri írónk a Szepességre betört huszták szekérvárait, melyekkel 14 napon át időztek itt Kézsmárkot bevéve, rabolva, dúlva.

Zsigmond 1412-ben Lengyelországnak elzálogosította a Szepesség egy részét. A zálogösszegül szolgált 37 ezer schock-sexagenariusnak magyar pénzre átszámítása igen eltérő, némelyek 98.000, mások 155-, 185 ezer magyar forintra teszik azt.²⁾ Krónikánk írója, mint egykorú, ezt mondja: »vmb XXVII^M schok groschen, das macht guldn LXXXVIII^M und acht hundert gulden, als XXV groschen vor 1 guldn zu rittn«. Ez a helyes számítás: $88.000 \times 25 = 2.220.000$ magyar garas: ez osztva 37.000-el, 1 schock = 60 magyar garassal = $2\frac{2}{5}$ magyar forinttal.

Krónikáink közül csak a szepes-szombatiban találom említve, hogy I. Ulászlóhoz a városok közül csak Székesfehérvár, Buda és Kézsmárk csatlakoztak. Ugyancsak itten találom Rozgonyi Simon egri püspöknek táborozását a Szepességen Giskra ellen 1443-ban azzal, hogy a püspök ekkor fivérének leányát Giskrának nőül adta és maga is Lászlónak pártjára állott.

¹⁾ Horváth Mih. Pest. 1871. II. köt. 430.

²⁾ Wagner I. 10, 48. Horváth II. 451.

1453-ra van még egy eddig ismeretlen töredékes emléke a Szepességen a husziták által elkövetett nagyobb pusztításnak.

A krónika teljes szövege ez:¹⁾

In dem namen Jhesu xpi.

Sint dem mole das dy Cziipszer Saxen genant seyn und geste, So ist es not zu wissen von wan sy gekommen sein wnd durch wilchen konig, und wenne sy in den Cziipsz komen seyn. So sein auch in vngerlant mancherley lewte vnd mancher ley geczowge von wan dy bekomen seyn wy daz wil ich eyn teil entrichten. Dorumb ist es czu wissen daz czu den geczeiten des heyiligen hern Steffans vil vnd mancherley lewte sind anders wo hyer komen, und auch pey ander konigen geczeiten als Bemen, polan, krichen, hyspaner, Jassen, Cuman, philistei, Sarraczen, Rewsen,²⁾ vrmenisen, Saxen, Duringen, meysner, vom Reyn, vnd walon, vnd wynde, dy sich alle in vngerlant habin nydergelosen, vnd sint aldo pliben wonhaftig bis off disen hewtigen tag, als das dy vngerische cronica ausweist, vnd dy grösten hern dis landis habin iren vrsprung von den dewtschen.

Dorumme ist es czu wissen, als do starb der acht par fürste Geysa ein fater sand Steffans. In dem selbin Jor noch Cristi gepürd IX hundert und XCVII ward sand Steffan czu einem konig ofgenomen vnd wart vorhyn gethaufft von sand Albrecht und her ist der erste Cristen konig czu wngern So nam her czu einem weibe fraw Keysle dy sand Heynrichs des keisers swester was. Also gedacht her wy her das land czu dem globen möchte prengen vnd mochte das mit

¹⁾ Nyomdai nehézségek miatt a rövidítési jeleket elhagytam s a szavakat az eredetinek mindenben megfelelően kiegészítettem.

²⁾ Márknál „Bessen“ besenyők.

eygener macht nicht volprengen also gab ym sein swoger Heynrich keyser vil grofen ritter vnd knecht vnd vil streithaftig folk aus dewtschen landen czu hülff, mit der rat und hülff dy vngehorsam czu dem globen betwang. vnd also habin sich dy dewtschen czu vngern nider gelossin, vnd habin Stete merkte festen und Dorfer gepawt. ||

Anno dom̃i MXL noch sand Steffans tod ward czu einem konig ofgenomen petrus eyn dewtscher der was der konigin pruder vnd regirt III Jor vnd wart aus dem lande getriben, vnd Aba wart ofgenomen czu einem konig, der was eyn lanther vnd nicht von kōniglichen stam. Also quam keyser heynrich der dritte, der hys heynrich mit dem schwarzen bart. mit grosem folke vnd ṽbirwand dy vnger vnd Aba wart dirslagen vnd saczte petrum wider in seyn reich, und also regirt her noch II Jor wart von den vngern dirslagen.

Anno dñni M°XLVII wart Andreas czu konig gemacht vnd leuente sein pruder half ym regiren wend sy woren aus dem geslechte sand Steffans pey des geczeitten troten dy unger von dem globen X, (Christi) und sy tilgten alle pischolf vnd prister und nemlich sand Erhart pischolf czu Chanadyn, und dy kirchen czu prochen sy

Salomon Andree sun funf Jar alt wart konig dy weil der fater noch lebite, Sunder Bela sein pruder vordrang yn vom reich vnd regirte drey Jor.

Anno des h̃ñ M°LXIII wart Salomon wider konig mit des keyszer hülfe des thochter her hatte czu weibe, vnd regirte XI Jor mit seinem pruder Geysa, vnd do hub sich an eyn krig czwischen den prudern. Also das sand Lasla vnd Geysa seyn pruder eyn streit hatten mit dem konig Salomoni do iczund woczen¹⁾ leit, vnd

¹⁾ Vác.

Salomon wart nidergelegt mit seim folke vnd muste aus dem reich weichen vnd starb ym elende.

Anno dñi M^oLXXIII wart Geysa czu einem konig ofgenomen vnd her pawte dy kirch vnd den thum czu woczen, vnd regirte III Jor in fride.

Anno dñi M^oLXXVII noch Geysa tod wart ofgenommen sein pruder sand lasla vnd hot seyn reich geweret vnd loblich regiret XIX Jor

Anno des hñ M^oLXXXIII lis her enthebin dy corper sand Steffan vnd Emrici vnd sand Gerhards vnd ist gestorbin Im Jor des hñ M^oXCv. ||

Anno des hñ M^oXCvi ist Kolomanus konig Geise zun konig wurden. pey dis konig geczeyte ist vil boses geschen czu wngern.

Pey disen geczeiten sein dy crewcziger dy dewtschen durch vngerlant mit grosem folk geczogen vnd habin herlichn gewonunk vnd vil lant in der heydenschaft. Daz ist geschen durch Kayzer Heynrich dem firden. Der her fürer ist gewest Gotfridus fürst in dewtschen landen.

Anno domi MCXIII. ist sein sun Steffan konig wurden. Disz konig hot ein streit gehabt mit dem keyser von Constantinopolim, vnd hot den streit vorlorn vnd sein folk ist ym dirschlagin vnd her starb in dem Jor xri MCXXXI do her hatte geregiret XVII Jor.

Bela der blinde ist noch ym konig wurden, her ist genant wurden ein gutter gottförchtiger könig, her hot auch lossen hynprengen dy lanthern durch der rot her vorplind ist wurden, und hot geregiret XII ior vnd ist gestorben Ano des hern MCXLI

Es ist czu merken daz dy Saxen on czweifel in den Czips sint pracht wurden, went sy sint durch ein

konig Belam genant herein pracht, das mus disz Bela sein, went her hot auch ander geste vil in das lant müssen prengen, durch seiner fynd willen, dy czu be-
twingen.

Anno des hern MCXLI am andern tage noch seym tode ist Geysa sein sun konig wurden, vnd hot regirrt XX ior. In disen geczeiten is keyser Conrad vnd der konig von frankreich durch vngerland geczogin mit grossem folk wider dy heyden vnd vndid (?) vnd konig Geysa ist gestorbn Anno dñi MCLXI.

Steffan sein sun ist noch ym konig wurden in dem selbin Jor, vnd hot regiret XI Jor vnd IX mened, vnd ist gestorbn Annv MCLXXII. ||

In diser czeit lasla des blynden Bele zun hot dy cron under sich pracht I Jor ond ist gestorben.

Noch ym hot sein pruder Steffan dy tron behaldn mit gewalt vnd ist in dem strit von den wngern vbirwunden wurden vnd aus dem lande getriben vnd ist gestorben.

Anno des hern MCLXXIII ist Bela sein pruder konig wurden vnd hot geregiret XXIII Jor vnd ist gestorben Anno MCXCVI.

Emrici sein sun ist noch ym konig wurden vnd hot gehyrshet IX Jor vnd ist gestorben Anno MCCIII.

Anno de hern MCCV ist ladislaus sein sun konig wurden vnd hot regirrt I Jor.

Anno dñi MCCV ist Andreas konig Bele sun des dritten konig wurden, vnd nam czu einem weybe fraw Gerdrud des furstin tochter von Meran ein dewtsche mit der her sun hatte Belam Colman und Andream vnd sand Elizabet. Sunder fraw Gerdrud wart durch ein lanthern bangban genant schemlich dirschlagin daz ist geschen. Anno des hern MCCXII, durch des todis

willen, wart gros betrübnis in vngerlant bekommen vnd Bangban mit al seinem geschlechte war getilget. Sand Elizabet ist geborn Anno des hern MCCVII vnd in dem firden ior ist sy vorlūbet herczog ludwig von Düringen. Im XIII Jor hot her sy genomen, vnd habin an der ee gesessin VI Jor, vnd her ist gestorben czum heiligen Grab Anno MCCXXVII vnd also ist sy witwe plibn III Jor vnd ist gestorbn Anno d MCCXXXI do sy alt was XXIII Jor.

Anno des hern MCCXII pey keiser Otto geczeiten ist eyn gros fart gewest der crewcziger off dy heydenschaft vnd do ist mit geczogn konig Andreas vnd ist eyn fürst gewest des folkes, vnd mit ym ist geczogen ludvicus sein edem, vnd drey Jor do pliben, ludwicus ist do vorgangen vnd habin vil stet vnd lande gewonnen, vnd also quam her hem mit gelöckselikeit vnd regirt XXX ior vnd starbe Anno d. MCCXXXV. dy vnger habin yn geheisen den trunken konig. ||

Anno des hern MCCXXXV ist Bela seyn sun konig wurden vnd hot regiret XXXIIII Jor. pey dis geczeitn als Anno des hern 1241 sein die Thatarn in daz lant komen mit czu funf mol hundert tawsent man, vnd habin nicht alleyn in disem Land czu wngern, sunder auch in polan vnd in der Slesia vnd yn andern landen, gros yomer gemacht mit rawben. mort, gefengnis vnd mit dem prand konig Bela strit mit yn vnd ward übirwundn vnd aldo wart sein alle ritterschaft, des reiches dirslagin den Konig triben sy bis an das mer. Sein pruder Colomanus wart dirschlagen, vnd dy tatarn plibn in dem lande III Jor, vnd in der selbin czeit mochte nymacz ackern noch seen, und dorum noch irem auszug sturben mer lewte vor hungers, wen das do gemort wurdn vnd gefangen. Auch so ist

so grosz hunger gewest, daz dy mutter ire Kynder habin gessin, vnd dy lewte habin das ertrich von einem berge vor mel müssen essen, als dy cronika sagit Martiniana. Es ist czu glewben das das ist geschen, off dem berge do der kartuser closter leyt, went dy czipser habin czu derselben czeit denselben den pergk mit einer mauer vmczogen alz man daz noch syd, vnd aldo habin sy sich mit kynd und weib behaldyn vur der tatarn grawsamkeit. Dornoch czugen dy tatarn ken polan vnd in dy Slesia, aldo wart konig heynrich sand hedwigen sun, mit seinem folke dirslagen, Czuhant dornoch quomem dy Bemen mit andir gutten lewten vnd dirslugen dy tatarn, Czu hant dornoch ist dy stat lewtscha gepawt wurden von den Czipszern, off das, daz sich fort mer vor den fynden möchte behalden.

Anno domi MCCLXII pey dis konig geczeiten sein dy püsser mit dem geseln¹⁾ von einem land czu dem andern land mit grosen scharen vmb gelauffen. Dornoch ist gestorbn konig Bela Ann dni MCCLXX vnd leit zu Gran ||

Anno dommi MCCLXXV Ist konig wurden Stephanus Bele zun vnd hot geregiret II Jor, her hatte auch ein streit mit Ottocaro konig czu Bemen vnd ubirwand yn.

Anno dñi MCCLXXVII Ist Ladislaus sein zun konig wurdin der hatte eyn streit mit dem Ottokaro konig czu Bemen vnd dirslug yn, abir Rudolphus Romischer konig der halff mit seinem grosen folk dem konig ladislao. Diser konig wart durch den legatum genannt ffirmanus in des pobist banne gelegit, dorum daz daz her nicht cristenlich in der ee lebit, sunder her hatte zuschaffen mit der kun tochter. Dornoch wart her durch dy kun dy her alleczeit libet dur-

¹⁾ Geiseln.

sticlich getilgit. In dem Jor $\bar{X}$ (cristi) MCCXC. In der selbin czeit entstund gros krig in dem lande, also daz daz folke also arm wart, daz es nicht hotte pherde noch fy do mit es hette mogen erbiten,¹⁾ sunder sy musten selbyn sich anspanen, vnd dy wegin czin, vnd dorum wurden dy karren mit czwen raden konig laslas wagen genant. Czu dises konig geczeiten Anno dñi MCCLXXVIII adir eyn Jor dirfur Ist ein her gewest ym Czips des konig diner, der hatte den Czipszern gros widerdis vnd smoeheit gethon, dorum dirschlugen sy yn vnd daz geschen ym donerstmarkt, went in dem Jor $\bar{X}$ pey MCCCCXXVIII do man den pron vur der kirchn offente dervon langen Jorn vordeckt was, do fand man in dem selbin pron vil menschen peyn vnd panczer vnd in den kellern fand man auch peyn, dorum mustn dy Czipszer disem konig lasla gros gelt geben.

In diser czeit dy weil noch konig lasla lebte do czugen etzliche lanthern des landis, und nemen off czu einem konig Andream, der do was ein wenediger sunder aus koniclichen stam. vnd prochten yn ken wngarn, vnd do konig lasla getilget ward, do cronten sy In czu eynem konig, vnd dornoch in kurtz wurden etzliche lanthern vnd czogen ken Rom czum pobist vnd poten yn vm eyn konig || do gab yn der pobist ein kynt von XI Jorn czu einem konig der was des konig zun von Sicilia vnd was auch von koniglichen stam von wngarn, der hys Karolus vnd sy furten yn ken wngarn dy weil noch konig Andreas lebte das ist geschen in dem ior $\bar{X}$. MCCXCIX dornoch noch II Jor starb konig Andreas Anno xpi MCCC.

Do nun Andreas thot was, do wurden dy prelaten vnd lanthern abir zwitrechtig, eyn teil wolden ka-

¹⁾ Arbeitern.

rohum czu einem konig behaldin, mit dem namen adir nicht mit der tot went sy wolden ym nicht seyn gerechtikeit vbir gebn. Das ander teyl der lanthern dy pruchten von Bemen des konigs zun wenczla genant vnd cronten yn czu weisenpurg, und also wordn czwen konig ein teil hildis mit konig wenczla, eyn teil mit karulo ydoch hatte karulus das gröste teil an ym. Do der Bemesche merkte das sy seinen sun nicht wolden vor ein hern haldin, do quam her ken wngern mit grossen folke, vnd nam sein sun mitsampt der Cron zu Ofen, vnd fyng den richter czu Ofen vnd etzlicher purger, vnd furte sy mit ym ken Bemen. Daz ist geschen ym Jor X. MCCCIII. Czu derselbin czeit czogen etzliche lanthern ken peyern vnd off czu eym konig Otto herczog von peyern, her nam dy Cron vom Bemeschin konig vnd furte sy ken wngern, vnd wart aldo aldo gecronet, also wurdn nun drey gekronte konig vnd das ist geschen Aⁿo x^pi MCCC^v-to. Czu hant dornoch fyngen dy vnger konig Otto, vnd hilden yn gefangen etzliche czeit mitsampt der Cron. Do abir Otto sag dy posheit der vnger do czog her in seyn land. Anno des hern MCCC^{viii}. quam ein legat von Rom, vnd legte in den Ban alle dy dy konig karulum nicht woldin gehorsam thun, vnd betwang sy also, Idoch so pliben noch etzliche vngehorsam, vnd nemlich Demetrius vnd Mathiusch vnd Trentsch, vnd dorum so zog Karulus vor das slos Sarusch vnd belegte daz, do quam Mathiusch || mit grossem folke vnd tryb den konig vom felde also das der konig muste weichen in dy stat Lewtscha vnd der selbin weilen legten sich dy fynde vur Cassa. Also nemen dy Czipser das crewcz an sich vnd czugen mit gesampt hant mit dem konig, mit ihrem panyr do daz

horten dy fynde dy vor Cassa lagen, dy czogen dem konig entkegen vnd an der Tarcza bey Rozgon hilden sy den streit, also wart des konigs panyr nidergeslagn, vnd vnder der Czipszer panyr gewan der konig mit Gotes hülfe den streit, vnd do ist gros but vorgossen daz von der tataren czeiten ny geschen ist vnd also habin dy Czipszer gros lob vnd freitum erkriget.

Anno des hern MCCCXXX czog der konig karulus in dy Walachey off iren wayda Bazarad, do wart her von den walochen ym gepirge mit allen seinem folke nyder gelegit, vnd quam mit wenig folke dorfon, dornoch starb konig karulus Anno dñi MCCCXLII do her hatte XXXII Jor regiret. Czu der selbin czeit ist dy stat Lewtscha vorprant, vnd aldo sein auch dy alten prife des landis des meiste teil vorprant.

Anno dñi M^cCCCVIII sein dy hewschrecken gewest alhy in vnger lant, vnd habin alles getreide vnd fruchte getilgit, vnd seyn von hynnen geczogen ken peyern, ken Swoben vnd ken franken. [Ezen pont a kézirat szélén áll.]

In dem selbn Jor (t. i. a fenti 1342) noch seinem tode wart ludwig seyn zun gekronet. do her alt was XVI Jor am dritten tage noch des faters tode. Disz konig vnd seyn fater habin dy stete zu vngern zete gelibit vnd dy erhaben vnd gepessert, vnd ist gestorbn zu Thirna Anno des hern MCCCLXXXII am donners-tag noch Nativ. Marie

In dem selbin Jor am funften tag noch sein tode ist Maria seine tochter zu einem konig gecronet,

Anno dñi MCCCLXXXVI ist Sigmund des key-szer zun Karuli zu einem konig gecronet am palmtag, vnd hot genomen fraw Maria zu einem elichen weibe. Dornoch ist her geczogn off dy türken mit vil groffen.

hern vnd ritterschaft von Dewtschenland, von frankreich vnd aus andern vnd ist nydergelegit, Anno MCCCXCVI dy sein dirslagen gefangen vnd dittrengt etc. ||

Anno dñi MCCCCI Ist her czu Ofen von der lantschaft gefangen wurden, vnd ist dornoch also pey czwey Jor vorlorn wurden. In der selbin czeit hot sich gros crig gemacht ym lande. Dy Beme hatten dy Lewtscha Ingehaldin, vnd dy vnger den kesmargt vnd von peyden seyten ist daz land beswerit wurden vnd hot der crig ein Jor gewert, bis der konig wider czu lande quam. In derselbin czeit furten dy vnger eyn andern konig in daz land aus walen der hys karlur vnd wart dornoch dirslagen, In derselbn czeit hot sich vil ding dirgangen, dofon ich nicht weis czuschreiben vnd in der selbn czeit als im Jor X̄. MCCCCIII wart dy stat lewtscha vmlegt von Dobri Istvan vnd her muste mit schandn dorfon czin. In derselbn czeit als Anno dñi MCCCCIII hub sich an dy keczerey czu prag dy weil Wenczla konig Sigmuds pruder konig was vnd ist off dise czeit nicht ausgeloschin.

Anno dñi MCCCCXI gewan konig Wladislaus von polan den streit ken den prewssin vnd wart gross folk do dirslagen. Dornoch Anno dñi MCCCCXII, hot der könig Sigmund dy dreyczenstete vorsagt dem polnischen konig vmb XXXVII^M schok groschen, das macht gulden LXXXVIII^M vnd acht hundert gulden als XXV groschn von 1 gulden zu rittñ.

In dem selbin Jor ist alhy eyn gros sterben gewesen etc.

Anno dñi MCCCCXX ist das creucz gegeben wurdn off dy keczer, dy Bemen, vnd konig Sigmund ist mit vil folk off sy geczogn her hot abir wenig mögn schaffen.

Anno dñi MCCCCIX ist her erwelt wurden zu einem romischen konig vnd ist keyszer wurden Anno dñi MCCCCXXXIII.

Anno dñi MCCCCXXII Sint dy Raczen von konig entrunnen vnd wolden ken polan czin, dy fingen dy Czipszer und dirschlugen ir vil vnd dy hewpt lewte wurden dem konig geantwort, an sand peter vnd pauli obent ist es geschen,

Anno dñi MCCCCXXXI am ostertag ist dy stat lewtscha daz meiste teil verprant. ||

Anno des hern MCCCCXXXIII an Sand Marci tag komen dy hussin mit irem hewptman Johane pardus durch polan in den Czips mit der wagenpurk vnd mit grossem folke vnd gewonnen den kesmargt vnd raupten, prenten morten, vnd fingen dy lewte, vnd behatten vnd dem Czips pey XIII tagen vnd czogn durch dy lipta wider hynhemen,

Anno dñi MCCCCXXXVII ist keiszer Sigmund gestorben an unszer liben frawen obenth Conceptionis.

Anno dñi MCCCCXXXVIII am Joris tag ward gecront herczog Albrecht von Ostireich, der hatte fraw Elizabet des keiszer tochter czu einem elichen weibe, Dornoch am phingst obent als her czu Ofen was do machten dy wnger ein schagman(?) vnd nomen den lewten aus iren hewszern vil gutter vnd kawfmanschaft, vnd dornoch wart her auch konig czu Bemen, vnd her was auch romischer konig,

Anno dñi MCCCCXXXIX ist ein sterben gewest, In der selben czeit quomen dy turken in Sibenburgen vnd teten grosin schaden, vnd furten vil folkis von danne, In dem selben Jor czog her off dy thüerken vnd wart krank, vnd lis sich heym furen, vnd starb czum langendorff pey Gran.

Fraw Elizabeth pleb swanger vnd am sand peter tag Anno dñi MCCCCXL wart geporn konig lasla gar ein edler her, vnd dornoch off phingsten wart her gecronet, vnd wart mitsampt der Cron gefurt vnd gewantwort her fridrich of dy czeit romischer konig.

In derselbin czeit czogen dy lanthern ken polan noch dem konig Wladislao, vnd furten yn ken weisenpurg vnd cronten yn mit sand Steffans cron an sand Alexy tag, vnd also erstung gros erig vnd zwitracht ym lande, eyn teil hern hilden es mit konig lasla vnd teil vund das gröste teil der lanthern mit dem von polan, vnd dy Stete alle mit konig lasla ausgenommen den Kesmargt, Offen vnd Weisenpurg.

In derselbin czeit, sante fraw Elizabet ein hewptman Jan Giskra in dis land der quam mit vil volk der bemen, vnd wart hewptman in den Steten.

Anno dñi MCCCCXLI vmb sand Galli tag dersteg her den Kesmargt.

Anno dñi MCCCCXLIII legt her sich mit den stetin vnd mit dem Czips vur Reichnaw vnd gewan das.

In dem selbin Jor In die Bonifacy czu mitag geschag ein gros ertpibung das vurmols alhy vmb ny ist gehoryt wurden. Czuhant dornoch als Reichnaw gewonnen wart, do quam der pischolf von Erla mit vil folk vnd legte sich ken Kirchdorff vor daz schlos vnd also quamen dy Bemen vnd dy stete vnd woldyn yn bestreitn also must her weichn in daz vûrhaws, vnd do ym mer folk quam do musten dy Bemen vnd dy stet weichen vom felde, also legte sich der pischolf mit der wagenpurg pey daz Newdorff. Also gab der pischolf dem Jan Giskra seines pruders tochter czu einem elichen weibe, vnd ward also, am konig laslas teil, vnd des polnischen konigs teil ein frid beschlosin.

Anno dñi MCCCCXLIII in dem herbist czog der polnisch konig mit dem legaten Juliano, vnd mit grosem folk der vngern vnd der polan off dy türkey vnd an sand Martini obent wart her mit allem seinem folke von den turken nidergelegt. nymand konde gesagin wo der konig hyn komen wer, sunder Janusch von hwnyad der puam dorfon.

Anno dñi MCCCCXLVI wart ein samelung der lanthern vnd der Stete czu Waissenpurk, vnd da wart konig lasla czu einem konig, de her VI Jor alt was.

Anno dñi MCCCCXLVIII Im herbist czug hunady Janusch der nun eyn gubernator was off dy türkey mit grosem volke vnd wart von den türken abir nydergelegt, do pliben vil gutte lanthern Ritter vnd knecht, vnd her quam kawm dorfon. ||

Anno domi MCCCCLIII besaczte Pe . . . . .
 pey Kapisdorff, vnd thet disem la . . . . .
 mit prandmort rawben vnd mit . . . . .
 konigs folke belegte sy mitsampt . . . . .
 Czips, sy mochten yn nicht angr. . . . .
 muste sy mit gelt abgekewfen . . . . .
 ein gros sterbin

Anno dni MCCCCLIII, in vigilia petri . . . . .
 kwam Czayka der hewptmann von. . . . .
 pubin dy man hat. . . . .
 dy Stat K. . . . . ||

. . . . . ohanne des pobist legaten czog off
 . . . . . als sy quomen am dritten iag vur
 . . . . . hisch weisenpurk, do wart der grof
 . . . . . y von lasla wayda, aus des tode
 . . . . . omen vnd also czog der konig mit
 . . . . . mit den krewczigen wider czurük ken

..... LVII am crom mitwoch lis konig
 ..... hewpt apslén, vnd seyn
 ..... z her soen, do entstand
 ..... det.

..... mit

Ezen utolsó hiányos pontok a kézirat elszakított utolsó levelének két oldalán egészen ezen beosztással vannak meg. Az 1453-ra vonatkozó pont Axamith Péter huszita rabló vezérnek a Szepesség ellen akkor intézett támadását tárgyalja.¹⁾ Az 1454-iki részletet Hain és Leibiczér hibásan ismerik, az első Jszkrow Jánosnak, a másik Giskra Jánosnak tulajdonítván 1545-ben a csütörtökhelyi templomnak megerősítését az ellenök készülő késmárkiak ellen.²⁾ Kéziratunk ezt 1544-re teszi és a husziták vezéréül Czaykát nevezi meg.

A harmadik hiányos pont V. Lászlónak és Czilleynnek Nándorfehérváron tett látogatásáról és Czilleynnek ott történt megöletéséről; az 1457-iki utolsó pont Hunyady Lászlónak lefejeztetéséről szól. Ezen kívül már csak egy pontnak egyetlen szava vehető ki.

A Szepességen könyvek írásával foglalkozó emberekről régi idők óta bírnunk tudósítással. A számos kolostor és a szepesi káptalan papjai a XIII. századtól kezdve nem egy becses egyházi tartalmú kézirrattal járultak templomaik gazdagításához. Ezek közül többnek címét és szerzőjét is ismerjük. Világi tartalmú könyveink is voltak — Juvenális satirái 1461-ből, Senftleben Zsigmond latin-német szótára a XV. századból³⁾ — de a XVI-ik századot megelőző történelmi tárgyú kéziratot eddig nem ismertünk. Alig szenvedhet kétséget,

¹⁾ Genersich Chr. Merkwürdigkeiten der kön. Freyst. Kesmark. Kaschau 1804. I. 169.

²⁾ Wagner Anal. Scep. II. 12, 48.

³⁾ Szepesi Emlékkönyv 1888. 380—383.

hogy a buzgó szerzetesek és világi papok a korokban és körükben történt eseményeket feljegyeztették. Ilyen feljegyzésekből keletkezhetett csak a szepességi krónikáknak egymástól eltérő, már ismertetett tartalmi különbsége. Minden tudakozódásom és utána járásom daczára sem sikerült még egyetlen olyan anyakönyvet vagy más egyházi íratot találnom a Szepességen, melyben a XV. századba visszamenő események emléke lenne. Annál becsesebb az itt ismertetett krónika, minél inkább meggyőződünk arról, hogy egyedüli.

Történetírásunk mai fejlettsége mellett, mikor százakra megy a közölt okmányokat tartalmazó kötetek száma, az anyag bővítés szempontjából már nem megy épen esemény számba egy kisebb krónikának feltalálása, de itt is feltehetjük a kérdést: »Mit tudnánk most a rég elmúlt századokról, ha e kéziratok számunkra a történelmet meg nem őrzik? És valjon azon keveset is, mit hazánk első századairól tudunk, tudnók-e ha a Névtelen jegyző, ha Kézai Simon, ha a Képes és Pozsonyi krónikák elvesznek vala.?¹⁾ Nemzetünk régi történelméről szóló kéziratokban rendkívül szegények vagyunk. Már ezért is nagy nyereség egy-egy régi kézirat, mely még csak rövid idő előtt is valódi kincsekül tekintett történelmi emlékeinket gyarapítja.

A szepes-szombati krónikának véleményem szerint művelődés-történeti szempontból kiváló értéket kell tulajdonítanunk. Láttuk, hogy krónikánk íróját nem kereshetjük az egyház emberei között. Benne oly világi szepességi emberre találunk, a ki a latin nyelvet jól értve képes volt anyanyelvére rendszeres kivonatban átültetni régi krónikánkat és ez által korábban olyanokkal is széles körben megismertetni régi törté-

¹⁾ Knausz: A pozsonyi káptalan kézíratai. Esztergom, 1870. 2.

nelmünket, a kik az eredeti forrásokat nem használhatták volna. Az után, a mit a Szepesség eddig ismert és kiadott krónikáinak forrásairól szólva fentebb kimutattam, hogy itt a XVI. században már több krónika kéziratnak kellett közkézen forognia; nem valószínűtlen a feltevés, hogy az általánosan értett német nyelvű rövid krónikát már a XV. században is többen lemásolták és sokan olvasták.

Történetírásunk történetének szempontjából is értékesnek tartom krónikánkat. Igaz ugyan, hogy legnagyobb részében csak rövid kivonata egy régibbnek, de — eltekintve az 1330-tól kezdve önálló szerkesztéstől, — abból, hogy a régibb korra vonatkozólag is vannak önálló adatai, és különösen, hogy chronológiája többi krónikáinkénál sokkal biztosabb; következtethetjük, hogy íróknak volt alkalmuk a forrásul szolgált Márk féle krónika adatait bírálgatva összehasonlítani és úgy jutni az egyes események idejének pontosabb meghatározásához. Ez nem csekély haladást jelez, különösen ha látjuk, hogy még a későbbi kori, a királyi udvarhoz közel álló és így a biztos adatokhoz könnyebben jutható Túróczy is a forrásaival teljesen azonos chronologiai tévedésekben leledzik, azokat minden javítás nélkül írva át.

Krónikánk szövegét kétségkívül érdeklődéssel fogják fogadni a történetírással hivatásszerűleg foglalkozó szakkörök. Ismertetésemmel a »Szepesmegyei történelmi társulat« tagjainak figyelmét óhajtom újra felhívni arra, hogy a régi iratoknak megmentésében és összegyűjtésében szíveskedjenek támogatni a társulatot. A most ismertetett szepes-szombati kézirat példája mutatja, hogy a régi iratok közt mily becses dolgok akadnak. Magánosoknál, községek leveles ládáiban

sokszor oly helyeken akadhatnak hasonló becses emlékek, hol azoknak létezését a szakemberek nem is gyaníthatják. Ismeretlenül, eltemetve és így teljesen érték nélkül feküdhetnek azok úgy, holott társulatunkkal közöltetve, nem csak a Szepesség történetéhez, de általában hazánk történetéhez is becses adalékokkal járulhatnak. A szepes-szombati krónikára nézve — noha a nemes városi hatóság annak eddigi megőrzésével a kegyeletnek szép jelét mutatta, a miért elismerést és köszönetet érdemel, — kívánatosnak tartanám, hogy az mindenkorra biztos őrizet alá, például a magyar tudományos Akadémia vagy a magyar nemzeti muzeum könyvtárába kerülne.

DR. DEMKÓ KÁLMÁN.

Javítandó:

2. oldal	12. sor	1878 helyett	1887.
14.	„	9. „ ezen „	azon
15.	„	1) jegyzet 1879 „	1882.

Társulati ügyek.

I. Jelentés a társulat működéséről.

Korunknak általában jellemző vonása, hogy csak az számíthat köztetszésre, a ki zajt csap, csak az számíthat közforgalomra, a mit nagy hangon hirdetnek.

A csendben bár, de a jövő biztosításán szakadatlanul működő magános ember és társulat könnyen jut azon helyzetbe, hogy elevenen eltemeti a közöny az által, hogy megfelelkeznek róla. Már-már így járt a »Szepesmegyei történelmi társulat« is. 1891-iki évkönyvének kiadása óta nem szerepelvén a nyilvánosság előtt, sokan azt hitték, hogy ha még nem halt meg, bizonyosan legalább is — alszik. Hogy ezen feltevés téves volt, szolgáljon bizonyságul jelen évkönyvünk és kiváltképen jelentésünk, melyre kikérem a társulat tagjainak *sztíves figyelmét*.

Évkönyvünk legelején röviden jeleztem az okot, miért oly kicsiny — az előzőkhez képest — mostani kiadványunk. Itten találom helyén levőnek részletesen szólani társulatunknak régen tervbe vett, helyesebben szólva alapszabályaiban kitűzött céljának, *Szepesvármegye monographiája* megírásának ügyéről.

Társulatunk alapszabályaiban céljául tűzte ki, összegyűjteni az anyagot Szepesvármegye rendszeres monographiájához és, ha azt a körülmények engedik, meg

írni a monographiát. A ki eddigi évkönyveinket ismeri, tudja, hogy a kitűzött célzt igyekeztünk is elérni. Sok nehéz akadálylyal kellett küzdenünk, melyek közt nem a legkisebb volt a megye értelmiségének még mindig le nem győzött közönye és a társulat pénzügyeinek — hála a pénztárnok buzgóságának — már teljesen legyőzött rendetlensége. Mikor a jelzett bajokkal leginkább kellett küzködnünk, akkor jött nyilvánosságra Szepesvármegye közönsége 1885-ik évi október havában tartott közgyűlésének határozata, melylyel a megyei közönség elhatározta, hogy hazánk fennállásának ezereedik évfordulójára megíratja a megye monographiáját s ezen célból felhívta az írókat ajánlataik betérjesztésére. Tudtunkkal egyedül társulatunk terjesztette be a monographia megírására vonatkozó tervezetet. Hogy társulatunk komolyan foglalkozott a megyei határozattal, ez természetes; mert hiszen abban kitűzött célja teljes megvalósíthatásának biztos eszközét vélte láthatni, remélvén a leghathatósabb erkölcsi és anyagi támogatást. A nagyszabású tervezet, melyet az említett, biztosnak vélt kilátások fejében készítettünk, tárgyalatott is a vármegyei közgyűlésen, el is fogadtatott, de a vármegye anyagi viszonyai nem engedték meg annak keresztűlvitelét. Az 1886-iki októberi megyei közgyűlés felhívásának, Lőcsének 500 frtnyi ajánlatától eltekintve, alig volt foganatja. Az 1889. július 24-én tartott megyei közgyűlésnek ^(115. sz.)_{M. B.} határozata felhívta a járások főszolgabíráit és — Lőcse kivételével — a rendezett tanácsú városok polgármestereit »miszerint *hathatós erkölcsi befolyásuk egész súlyának tapintatos érvényesítésével* a községeket a szepesmegyei történelmi társulat kebelébe hat évi kötelezettséggel 10—5 illetőleg 2 frt évi

tagdíj befizetése mellett való belépésre bírják. A vármegye közönsége elvárja a járási és városi tisztviselők buzgalmától a *nagyfontosságú cél* érdekébeni közbenjárás azon mértékét, mely a *közérdekű mű* létrehozására szükséges. A lelkes határozatba vetett és kifejezett azon bizalmunk, hogy a határozat keresztülvitelve egyszerre biztosítaná társulatunkat minden eshetőleges rázkódtatások ellen s azt hazánk első rangú vidéki társulatává tenné és képesítené terveinek rendszeres megvalósítására, — vérmesnek bizonyúlt. 1891-ben megjelent 6-ik évkönyvünk utolsó lapjain névszerint felsoroltuk azon 5 rendezett tanácsú várost, 11 nagyközséget és 41 kis községet, melyek a fent említett megyei határozat folytán társulatunkhoz csatlakoztak.

A pénztári kimutatás mutatja, mennyit fizettek be ezek eddig.

Ezen rendkívül csekély támogatás mellett alig gondolhat valaki arra, hogy Szepesvármegye *monographiája* Szepesvármegye *közönségének* határozatából létre jöhetne. Társulatunk látva az eddigi eredménytelenséget, mely miatt a megyei határozat meghozatala óta *hét* esztendő veszett kárba, arra határozta magát, hogy anyagi erejét összepontosítva oly összeget gyűjtsön, melyre támaszkodva a siker reményével megindíthatja a munkát. Ez indította az igazgató választmányt arra, hogy az 1891-iki tagsági évre csak kisebb terjedelmű évkönyvet ad a tagoknak, kik ezért kárpótlásul fogják kapni a kiadandó rendszeres monographiát.

Az igazgató választmány ugyanis a társulati titkár indítványára elhatározta, hogy a vármegye monographiájának ügyét vagy véglegesen megoldja, vagy teljesen elejti. Nem is maradt már egyéb választása; mert ha mostan nem fogunk a munkához, a millenniumra lehe-

tetlen lesz azt befejezni Számot vetett a választmány a társulat anyagi eszközeivel. Belátta, hogy a monographiával az 1886-iki tervezetnél szűkebb keretben kell mozognia, ha legalább részben meg akarja oldani a feladatot. 1892. évi május hó 11-én megbízta a választmány Dr. Vajdovszky János, Sváby Frigyes szerkesztő bizottsági tagokat és a titkárt, hogy új tervezetet készítsenek a tényleg létező viszonyok alapján. Ezen bizottság következőkben állapodott meg:

1. Tekintettel arra, hogy a történelmi társulat pénzvisszonyai többet nem engednek meg, az **első részben röviden** lennének ismerttetendők Szepesvármegye oro-hydrographiai, geologiai, ethnographiai, közgazdasági jelenlegi viszonyai (10—12 nyomtatott ív). **A második rész:** *Szepesvármegye politikai története*: őskor a magyarok bejöveteleig. A honfoglalás utáni állapotok: Vármegye keletkezése, kifejlődése. A kis megye és a városok keletkezése, kialakulásuk és viszonyuk a vármegyéhez. Megyei élet. Nevezetes események pl. rozgonyi ütközetben részvétel, husziták, fejedelmi találkozások, pártviszályok, reformáció, a vármegye szereplése az országos eseményeknél, a XVII. század nemzeti küzdelmeiben stb. A Zápolyák, Thurzók, Csákyak, más családok és a városok politikai szereplése stb., szóval a vármegye életének minden nevezetesebb mozzanata 1876-ig, a mostani egységes vármegye kialakulásáig és függelékül az egyes községek vázlatos története: Alakulásuk vagy első legrégibb említésüktől fogva volt birtokosaik felsorolásával. Így a megyében volt birtokos családok felsorolása is. **Harmadik rész** lenne a *XV szepesi város története* az elzálogosítás ideje alatt 1772-ig. **Negyedik rész a művelődés történet**, melyben helyet találnának: az egyházi, iskolai viszonyok, iro-

dalmi élet, nyomdászat, művészet, ipar, kereskedelem, családélet, háztartás, szokások stb.

Az egész mű legfőlebb 100 nyomtatott ivre terjedhetne. Nagy hiánya lenne, hogy nem adhatunk hozzá jó illusztrációkat, a mik értékét rendkívül emelnék.

2. Társulatunk tagjait és minden érdeklődőt teljesen tájékoztatni akarván, közöljük a kivitelnek részünkről leghelyesebbnek vélt módját is. Van a társulatnak — az 1080 frtnyi sérthetetlen alaptőkéen kívül — a tagsági díjakból megtakarított pénze 792 frt 97 krajczárja. Ha, amint az könnyen remélhető, állandóan megmarad 200 tag, ezektől 1892—1895-re bejön 1600 frt. A városok és községektől 1891 végéig bejött 110 frt. 1895 végéig bejön a megajánlott 1349 frt. Az alaptőke időközi kamataiból várható 200 frt. Összes biztosra vehető bevétel 1895 végéig 4092 frt az időközi kamatokkal valamivel több is lehet. — Ezen bevétellel szemben áll 100 ívnyi műnek 500 példányban előállítási költsége — képek nélkül — mintegy 2200 frt. A monographia írójának vagy íróinak honorálására ívenként 15 frt, összesen 1500 frt. Ezt ugyan méltányos honorariumnak nem lehet tekinteni, de mivel mostani viszonyaink közt többre kilátás nem lehet, legalább az elkerülhetetlenül szükséges utazások és a nélkülözhetlen segéd könyvek beszerzésére kellő pénzt okvetetlenül rendelkezésre kell bocsátanunk. A mű főszerkesztőjének honorálására előirányoztatott 300 frt. Így az összes kiadás tenne 4000 frtot.

Igen könnyű ezekből belátni, hogy itten nagyon is minimalis számítással van dolgunk.

3. Hogy a monographia korunk történeti irodalmának színvonalán álljon, szükségesnek látja a bizottság annak megírását nyílt pályázatra bocsátani. Felhívjuk

tehát ez úttal társulatunk összes tagjait és az országos magyar történelmi társulat közlönye, a »Századok« útján fel fogjuk hívni íróinkat arra, hogy akár az egész monographiának, akár a fent kitűzött egyes részek valamelyikének megírására vonatkozólag vállalkozásukat bejelenteni és tervezetüket társulatunk titkáránál 1892. évi október hó végéig beadni szíveskedjenek. A beérkező tervezetek alapján az igazgató választmány által kiküldendő bíráló bizottság bízza meg az illetőt vagy az illetőket a részletes kidolgozással. A kész mű a szerzővel, illetőleg a szerzőkkel megállapítandó időre (körülbelől 1894. október 31-ikéig) beadandó lesz, mikor aztán azt az igazgató választmány által választott bizottság megbírálja és a felülbírálásra felkéri a magyar történelmi társulatot. Az így megbírált műnek kiadatik az 1500 frt tiszteletdíj, illetve annak aránylagos részlete. A tiszteletdíj a társulat anyagi viszonyainak kedvezőbbre fordulása esetében 2000—2500 frtra is emelhető.

4. A társulat tagjai a teljes monographiát az évi 2 frtnyi tagsági díjak fejében kapják meg. Ezen kedvezményben részesülnek mindazok, kik az 1892-ik év végéig 4 évi kötelezettséggel (1891—95-re) tagokul belépnek. — Ezek megkapják a mostani évkönyvet is és az eddigi évkönyveket 1—1 frt kedvezményes áron megszerezhetik. — Később jelentkezők részére előfizetést nyitunk, mikor a mű ára természetesen jóval felülmúlja a 4 évi tagsági díj összegét.

Ezen megállapodásokat Szepesvármegye Tekintetes Közönségével közöljük azon kéréssel, hogy az a megye határozatának végrehajtására vállalkozó társulatunkat az eddiginél hathatósabb és eredményesebb támogatásban részesíteni szíveskedjék. Kifejezést is adunk azon reményünknek, hogy a monographia meg-

iratását elhatározó testület meg is fogja hallgatni ezen kérelmünket.

Társulatunk életének nevezetesebb mozzanatai még: Társulatunk elnökének Császka György úr ő nagyméltóságának kalocsai érsekké történt kinevezése alkalmából az igazgató választmány küldöttségileg adott kifejezést örömének és szerencsekívánatainak az egyház-fejedelem előtt. Az érsek úr ő nagyméltósága ezen alkalommal azon kijelentéssel örvendeztette meg a küldöttséget, hogy a társulat ügyei iránt érdeklődése nem csak nem fog apadni, de azok előmozdításán erkölcsi és anyagi támogatásával továbbra is együtt akar velünk működni. Ennek bizonyosságául továbbra is megtartotta az elnöki tisztséget, hogy így az ügyek vezetésében személyesen részt vehessen. A mily megtisztelő szerény vidéki társulatunkra nézve, hogy ő nagyméltósága magas egyház-fejedelmi állásában is megtartotta az elnökséget, épen oly örvendetes ez; mert valamint mindenkor élénk érdeklődése és nagylelkű áldozatkészsége tette lehetővé a társulat ügyeinek teljes rendbehozását, úgy azokban a jövőre nézve a megszilárdulásnak biztosítékát láthatjuk.

Társulatunk tagjainak számában némi apadás állott be. Legsajnálatosabbak a halálozás következtében keletkezett veszteségek; *Lányi Mihályt* a társulatnak alapítása óta egyik legbuzgóbb választmányi tagját, a ki a tagok összegyűjtésében annak idején mindnyájunk között legtöbbet fáradozott; *gróf Csáky Istvánt*, kinek fényes tehetségeihez és nemes buzgalomához mi is annyi sok szép reményt fűztünk; *Valkovszky Antalt* társulatunknak kezdettől fogva tagját és *Dr. Schweiger Ferenczet* veszítettük így el.

Kiléptek a társulattól 15-en, *belépett* 2 új tag. Így

a társulat tagjainak számbeli vesztesége 17. Van a társulatnak: alapító tagja 10, rendes tagja 201. Tekintettel a Szepességnek nagy értelmiségére és arra, hogy hazánkban a Szepességnek oly sok előkelő társadalmi állású fia él szülő megyéjétől távol ugyan, de magát mindig némi büszkeséggel *szepesinek* vallva, ezen szám igen csekélynek mondható. Nem tudjuk vajjon a közönyösségnek kell-e ezt felrónunk vagy a nehéz életviszonyoknak vagy talán annak, hogy a társulatról és annak 9 évi működéséről nem volt alkalmuk tudomást nyerni? — Ezen jelentésünket a helyi lapokban is közölve újra felhívjuk a társulatra a Szepesség fiainak figyelmét. Mikor arról van szó, hogy hazánk fennállásának ezer éves évfordulójára a Szepesség fényes múltjának története megírassék és kiadassék, hogy így a Szepesség se maradjon el a nemzeti örömnepben való részvételtől: reméljük, hogy a Szepesség művelt értelmisége, lakjék az bár távol szülő helyétől, le fogja róni a kegyelet adóját és a társulatba belépve évi 2 frtnyi hozzájárulásával lehetővé fogja tenni a monográfiának a vármegye múltjához, természeti szépségeihez és műemlékeinek gazdagságához méltó dísszel kiállítását.

A társulat tagjai lehetnek: tiszteletbeliek, alapítók és rendesek.

a) Tiszteletbeli tagokul választhatók oly egyének, kik a társulat irányában kiváló érdemeket szereznek vagy a történelmi és régészeti tudományok fejlesztése és művelésében kiváló érdemeket szereztek. Külföldi egyének csakis a m. kir. belügyministerium előleges beleegyezése mellett választhatók a társulat tiszteletbeli tagjaivá.

b) Alapító tagok azok, kik a társulat céljainak előmozdításához egyszer mindenkorra 50 frtnyi alapítvánnyal járulnak.

c) Rendes tagok azok, kik egy tag által ajánlva felvétettek s *három éven át* évenként 2 frtnyi összeg fizetésére kötelezik magokat. A 3 év letelte előtt ki lépését be nem jelentő tag újabb 3 évre rendes tagnak tekintetik. Megszűnik tag lenni, a ki ebeli szándékát a harmadik tagsági év 3 utolsó havában a titkárnál bejelenti. (Alapszab. 4. §.)

Az alapító- és rendes tagok a társulat évkönyveit az alapító, illetőleg évi tagsági díj fejében kapják (Alapsz. 6. §. d.) Az igazgató választmány 1892. évi május 11-iki határozata értelmében, ha a monographia kiadása megindul — az alapító- és rendes tagok tagsági illetmény fejében a rendszeres monographiát fogják megkapni.

Tagságra jelentkezéseket elfogad a titkár, a ki a tagajánlást készséggel elvállalja.

Jelentésem végén még egy nyilatkozatot kell tennem. 1891-ben kiadott hatodik évkönyvünkre vonatkozólag a »Szepesi Hirnök« Zipser Bote-ben egy felszólalás jelent meg, mely szerint az évkönyvben közölt: »A szepesi prépostság vázlatos története« című értekezés némely körökben megütközést keltett és a czikk irányát oda magyarázták, mintha társulatunk helyet akarna adni a felekezeti surlódásoknak. Nem tartottuk helyén valónak, hogy komoly tudományos munkával foglalkozó társulatunk hírlapi polemiaiba bocsátkozzék és azért válasz nélkül hagytuk a felszólalást. Szívesen vettük azonban, hogy Nagytiszt. Dianiska Andor ig. vál. tag úr az ügyet az igazgató választmány előtt szóba hozta. A kedélyek teljes megnyugtatóására és a társulat jól felfogott érdekében az igazgató választmány magáévá tette a szerkesztő bizottságnak a hatodik évkönyv 54-ik lapjának *) alatti jegyzetében

foglalt azon nézetét, hogy habár »nem értünk mindenben egyet a szerzővel, de a vélemények szabad nyilvánulása elől elzárkozni nem akarhatunk«. A titkár, ismerve a szerző nézeteit, kijelentette, hogy a cikk írójától és a szerkesztő bizottságtól egyaránt távol állott a támadó szándék. A rendkívül gazdag anyagkészlettel írt tanulmány megérdemelné, hogy azzal részletesen foglalkozzunk és adatokat adatokkal állítva szembe teljes tárgyilagossággal állapítsuk meg az ottan tárgyalt, művelődéstörténetileg igen fontos korszaknak minden részletét. Ezen célból az említett értekezés tárgyilagos bírálatának s az abban felhozott adatokkal ellenkező tényeknek közlését nem fogjuk elmulasztani. Társulatunknak természetes feladata a múltak eseményeinek lehetőleg tiszta világításba helyezése. Ezt csak úgy érhetjük el, ha ugyanazon korszak eseményeit minden oldalról vizsgáljuk. Ezen cél elérésének érdekében kérjük társulatunk tagjait, hogy az egyes értekezésekben ne keressenek olyan célzatokat, a minők egyáltalában senkinek nem állanak szándékában, és a melyek megzavarhatnák a társulat szépen megindult munkájának menetét.

Köszönetet kell itt mondanom Szuk Lipót budapesti zenetanár úrnak, a ki társulatunk gyűjteménye részére Kálmán, III. Béla, Imre, II. András, IV. Béla, V. István, IV. László, III. András, I. Lajos és I. Károly királyaink idejéből való, összesen 12 db. ezüst érmet szíveskedett ajándékozni.

Könyvtárunk a velünk csereviszonyban álló társulatok kiadványaival gyarapodott.

Jelentésem mindenkit meggyőzhet arról, hogy a társulat ügyeinek intézőiben nem hiányzik a legjobb akarat, sem a törekvés arra, hogy társulatunk megfe-

leljen kitűzött céljának. De azt is be kell vallanom, hogy a hivatalos tényezők és a nagy közönség nagyobb mérvű támogatása nélkül igen nehéz lesz teljesen megvalósítanunk fent jelzett tervezetünket. Küzdünk a cél érdekében, de a közönyösség lankasztó hatása alól szabadulni nehéz.

Újra kifejezést adok azon reménynek, hogy *Szepesvármegye monographiájának megírása és kiadása nem fog Szepesvármegye művelt közönségének részvételenségén múlni.*

Dr. Demkó Kálmán,
a társulat titkára.

---

2. A pénztáros jelentése az 1890 és 1891. évekről.

A szepesmegyei történelmi társulatnak 1890-ik évi nov. 11-én tartott közgyűlésén szerencsém volt azon kedvező fordulótról beszámolnom, mely a társulat pénztári állapotára nézve beállott az által, hogy a hátralelékok behajtásában az e célra kiküldött bizottság határozott, mondhatni erélyes eszközhez nyúlt. Ugyanez alkalommal azon biztos reményt is voltam bátor kifejezni, hogy ezen határozott, de nem méltánytalan eljárás következetes végrehajtásával nemsokára pénztárunk rendes kerékvágásba kerül, pénztári állapotunk pedig nemcsak, hogy nem lesz kénytelen, mint eddig hiánynyal küzdeni, de sőt pontos és rendes kezelés mellett, egyre növekedő felesleggel zárhatja le évi zárszámadásait.

Lássuk tehát:

Még 1890-ik évi deczember havában mindazon tagoktól, kik több, mint három évi hátrálékban voltak, és e hátrálékot ismételt levélbeli felszólítás daczára

sem küldték be, — azt az illetőktől, számszerint 25 tagtól, postai megbízás útján kértem be. Ez úton részint egészen, részint csak részben 15 tagtól tetemes összegű hátralék folyt be, míg 10 tag minden indoklás és megjegyzés nélkül egyszerűen visszaküldette a nyugtákat. Ez utóbbi tagokkal szemben a társulat azon kellemetlen helyzetbe került, hogy birói úton volt kénytelen jogos igényeinek érvényt szerezni és követeléseit behajtani. 4 eset kivételével, a hol akadályok akasztották meg a behajtást, — a miért e hátralékos összeg töröltetett és a hátralékosak a társulat tagjai sorából töröltettek.

Azon tagok, kiknek két, vagy három évi tagsági díja volt esedékes, az 1890-ki évkönyv kiadásakor annak egy elég feltűnő mellékletén lettek felkérve ennek beküldésére: a mennyiben azt tenni elmulasztának, figyelmeztettek arra, hogy a tagdíjak beszédésére a postai megbízás útját vesszük igénybe. Ezt 40 taggal szemben tenni is kellett, csakhogy e nagy szám megértését legyen szabad azon megjegyzéssel magyaráznom, hogy a tagdíjak beszédésének ezen módját igen sokan a legkényelmesebbnek tartják és mint ilyent egyenesen óhajtják. Hogy ezzel ellentétben érzékenyebben gondolkodó tagok viszont bántónak tarthatják azt az eljárást, ha a pénztáros postai megbízással kéri be tőlök az esedékes tagdíjakat, az onnan kiteszik, hogy 40 közül 6 tag beváltatlanul küldte vissza a kezökhöz juttatott nyugtákat, arra nézve pedig maig sem nyilatkoztak, mily módon kívánnak hátralékos kötelezettségeiknek eleget tenni. Minthogy azonban ezen tagok a társulattól való kilépésüket be nem jelentették, nekik a társulat évkönyveit rendesen beküldtük, a társulattal szemben vállalt kötelezettségeik beváltá-

sára pedig idő és mód adatott, de ők azt tenni elmulasztották, nem marad egyéb hátra, minthogy a társulat itt is a birói utat választja jogos igényeinek behajtására. Hiszen a társulat jól felfogott érdeke nem lehet más, minthogy csak oly tagjai legyenek, kik a társulat részéről nyert szellemi munkáért viszonzásul a kötelességszerű tagsági díjat pontosan leróvják, — mert a kik azt elmulasztják, azok részéről csak kettős kár háramlik a társulatra: t. i. a társulatnak ezen tagokra fordított nyomtatási és levelezési költsége és a mi még károsabb, a többszörös felszólításból eredő, a társulattal szemben érzett ellenszenv.

Ily viszonyok közt a társulat pénzügyeinek erélyes kezelése által az utolsó két esztendőben igen kedvező eredmény jelentkezett, a mint azt az alantabb teendő összehasonlítás feltünteti.

Jelenleg a pénztári állapot a következő:

Hátrálékban van	1888—1891-ig	1 tag	8 frttal,
»	» 1889—1891-ig	7 »	42 »
»	» 1890—1891-ig	35 »	140 »
»	» 1891-ik évre	73 »	146 »
		összesen 116 tag	336 frttal.

A pénztár állása a következő:

A társulat pénztárában van készpénzben 1872 frt 97 kr.
ebből sérthetetlen alaptőke . . . . . 1080 » — »

Ha már most a pénztár jelenlegi állapotát összehasonlítjuk az 1889-ki év november 1-jén felvett állapottal, a mikor a társulat pénztári kezelésében az eddigtől eltérő és határozott rendszerhez nyúlt, úgy a következő képet kapjuk:

1889-ik évi november 1-jén volt:

a 800 frnyi sérthetetlen alaptőkét bele-
 számítva készpénzben . . . . . 890 frt 09 kr.,
 holott ez összegből fizetendő lett volna
 az évkönyv nyomtatási költsége . . 293 » 35 kr.
 így tehát a pénztár tényleges állapota . . 596 frt 74 krt
 és hátrálékban kerek . . . . . 1000 frtot
 mutatott fel.

1891-ik évi december 31-én:

az 1889-ik évi hiány fedezése után van az 1080 forint-
 nyi sérthetetlen alaptőkét beleszámítva készpénz-
 ben . . . . . 1872 frt 97 kr.*)&br/>
 és hátrálékban . . . . . 336 frt.

De ezen hátrálékos összeg is már a legközelebbi
 hónapban tetemes csökkenést fog feltüntetni, mihelyt
 az évkönyv szétküldésével a tagok figyelmeztetni fog-
 nak tagdíjaik beküldésére és a már 2 év óta hátrá-
 lékban levő tagoktól a julius havában szétküldendő
 postai megbízás megint nagyobb hátrálékos összegeket
 fog behozni.

Míg tehát a társulat valódi, effektív vagyona volt:

1889-ki november 1-jén . . . . . 596 frt 74 kr.
 1891-ki december 31-én 1872 frt 97 kr.

hozzászámítva a községek-
 nek a monographiára be-

fizetett összege . . . . . 110 » — »
 ennek kamatja . . . . . 3 » 44 »
 a Fresko-alap maradéka . 10 » 85 »
 ennek kamatja . . . . . — » 96 »

összesen . 1998 frt 22 kr.

*) A jelen 1891-ki évkönyv nyomtatási költsége még fedezetlen, mert
 a pénztári zárlat és kimutatás készítésekor még ismeretlen.

Ezen adatokban és az azokra támaszkodó számításban a társulat pénzügyeinek oly kedvező képét láthatjuk, hogy most már bátrabb elhatározással foghatunk hozzá legfontosabb tervünkhöz, a monographia megírásához.

Végül van szerencsém a mélyen tisztelt tagok becses figyelmét újra felhívni azon már eddig is követett eljárásomra, hogy részemről, kötelességemből, kifolyólag minden befizetést azonnal nyugtázok levelező lapon, úgy, hogy ha a beküldött pénzösszeg postára adásától számítva 10 nap alatt nyugtázva nem volna, a tisztelt tagok élhetnek a reklamálás jogával.

Lőcsén, 1892. január hó 10-én.

Förster Rezső,
pénztáros.

Kimutatás

az 1890-ik évi bevételekről és kiadásokról.

Szám	Bevételek	frt	kr.	Szám	Kiadások	frt	kr.
1.	1889. évi készpénz maradvány	904	05	1.	Reiss könyvnyomdásznak számlája 1889. évi nyomtatványokért...	19	45
	1889. évi készpénz maradvány	198	95	2.	Reiss könyvnyomdásznak számlája 1889. évi nyomtatványokért...	273	90
2.	1884. évi tagsági-díj hátralék 1 tagtól.....	2	—	3.	Pénztári naplóért.....	1	—
3.	1885. évi tagdíj hátralék 6 tagtól.....	12	—	4.	Póstaköltség.....	6	65
4.	1886. évi tagdíj hátralék 21 tagtól.....	42	—	5.	A lőcsei Szt. Jakab-templom fresko képei restauratójára.....	90	78
5.	1887. évi tagdíj hátralék 33 tagtól.....	66	—	6.	40 levél litografíroztatása	1	—
6.	1888. évi tagdíj hátralék 50 ¹ / ₂ tagtól.....	101	—	7.	Szolgának kétszeri pénzbeszedésért járó jutalom	3	—
7.	1889. évi tagdíj hátralék 102 tagtól.....	204	—	8.	Dr. Demkó Kálmán úrnak titkári kiadásokra	50	—
8.	1890. évi tagdíj 93 tagtól	186	—	9.	2 darab takarékpénztári könyvecskeért.....	—	10
9.	1891. évi tagdíj 3 tagtól	6	—	10.	Reiss könyvnyomdásznak számlája 1890. évi nyomtatványokért...	258	50
10.	Évkönyvekért befolyt...	8	—	11.	Reiss könyvnyomdásznak számlája 1890. évi nyomtatványokért...	19	50
11.	Szepesmegyei Emlék-könyvért.....	7	50		Összesen ...	723	88
12.	Császka György szepesi püsp. elnök Öxcsellentája újabb alapítványa	200	—				
13.	Dr. Csája János szepesi apátkanonok alapítványa.....	50	—				
14.	Visszafizetett póstköltség	—	68				
15.	Takarékpénztári kamat.	43	93				
	Összesen ...	2032	11				
	Levonván a kiadást ...	723	88				
	Maradt 1890. decz. 31-én	1308	23				

Lőcsén, 1891. évi márczius hó 22-én.

Förster Rezső,
pénztáros.

A lőcsei szt. Jakab-templom fresko képei restaurációjára volt:

Szám	Bevétel	frt	kr	Szám	Kiadás	frt	kr.
1.	1889. évi készpénz maradvány	—	04	1.	Storno festő úrnak a képek helyreállításáért	700	—
2.	A vallás- és közoktatásügyi miniszter segélye	200	—		Összesen ...	700	—
3.	Lőcse városának segélye a templom-alapból ...	500	—				
4.	Kamatok	10	81				
	Összesen ...	710	85				
	Kiadás	700	—				
	Maradt 1891. évre	10	85				

Lőcse, 1891. évi július hó 22-én.

Förster Rezső,
pénztáros.

Kimutatás

Szepesmegye községei részéről a megye monografiájára a társulat pénztárába befizetett összegekről.

1.	Igló kir. korona és bányaváros az 1889, 1890. és 1891. évekre	30	—
2.	Késmárk sz. kir. város az 1889, 1890. évekre	20	—
3.	Nagy-Lipnik, Richwald, Lechnicz, Lesznicz, Haligócz és Folyvárk községek	12	—
4.	Poprád rend. tan. város	10	—
5.	Béla város, nagyközség az 1889, 1890. évekre	10	—
6.	Arnóthfalu, Csütörtökhely, Drávecz, Hadusfalu, Illésfalu Lethánfalu és Tamásfalu az 1889., 1890. évekre...	28	—
	Összesen ...	110	—

Lőcsén, 1891. évi december hó 31 én.

Förster Rezső,
pénztáros.

Kimutatás

az 1891-ik évi bevételekről és kiadásokról.

Szám	Bevételek	frt	kr.	Szám	Kiadások	frt	kr.
1.	1890. évi készpénz maradék	1308	23	1.	Póstaköltség.....	28	53
2.	1885. évi tagdíj hátrálék 2 tagtól	4	—	2.	Szolga jutalmazása az évkönyvek kihordá-ért és a tagdíjak beszédeseért.....	3	—
3.	1886. évi tagdíj hátrálék 3 tagtól	6	—		Összesen...	31	53
4.	1887. évi tagdíj hátrálék 5 tagtól	10	—				
5.	1888. évi tagdíj hátrálék 14 tagtól	28	—				
6.	1889. évi tagdíj hátrálék 52 tagtól	104	—				
7.	1890. évi tagdíj hátrálék 73 tagtól	146	—				
8.	1891. évi tagdíj 84 tagtól	168	—				
9.	1892. „ „ 7 „	14	—				
10.	1893. „ „ 1 „	2	—				
11.	1894. „ „ 1 „	2	—				
12.	Emlékkönyvért befolyt ..	1	50				
13.	Évkönyvekért befolyt ..	10	—				
14.	Liptay Ferencz Örméltósága alapítványának kiegészítésére	30	—				
15.	Visszafizetett póstköltség	4	57				
16.	Takarékpénztári kamat.	66	20				
	Összesen ...	1904	50				
	Levonván a kiadást ...	31	53				
	Maradt 1891. decz. 31-én	1872	97				

Lőcsén, 1892. évi január hó 5-én.

Förster Rezső,
pénztáros.

Ezen számadásokat megvizsgálva és az eredeti okmányokkal összehasonlítva, minden tételében helyesnek találtuk.

Lőcsén, 1892. január 22-én.

Dr. Demkó Kálmán, Sváby Frigyes, Szőnyey Kálmán,
a számvizsgáló bizottság tagjai.

A „Szepesmegyei történelmi társulat” tagjainak névkönyve.

I. A társulat tisztviselői.

Elnök: Császka György kalocsai és bácsi érsek, cs. és kir. valóságos belső titkos tanácsos, pápai trónálló, a római pápa őszentségének házi praelatusa, római gróf, a jeruzsálemi szt. sír-lovagrend nagykeresztes lovagja, az első osztályú vaskorona-rend lovagja stb. stb.

Alelnökök: 1. Szönyey Kálmán, Lőcse szab. kir. város polgármestere. 2. Dr. Vajdovszky János, címz. kanonok, szepes-olaszii r. kath. lelkész.

Titkár: Dr. Demkó Kálmán, a lőcsei m. kir. áll. fő-reáliskola igazgatója, a műemlékek országos bizottságának kültagja.

Pénztárnok: Förster Rezső, lőcsei áll. főreáliskolai tanár.

Muzeum őr: betöltetlen.

II. Az igazgató-választmány tagjai:

1. Babura László, r.-kath. prépost-plebános, Késmárk.
2. Dr. Beervaldszky János, r.-k. esperes-lelkész, Odorin.
3. Binder Samu, takarékpénztári tisztviselő, Lőcse.
4. Gróf Csáky Gyula, szepes-vármegye főispánja, Lőcse.
5. Dianiska András, ev. lelkész, Lőcse.

6. Halász László, kir. főgymn. igazgató, Lőcse.
7. Hradzsky József, r.-k. prépost-pléb., Igló.
8. Horváth Victor, papnöveldei tanár, Szepes-Váralja.
9. Kompanyik Coelestin, apát-plébános, Lőcse.
10. Korponay Ágoston, kir. tanácsos, Szepes-vármegye nyug. alispánja stb., Gánóc.
11. Kostialik István, apát-kanonok, Szepeshely.
12. Liptay Ferencz, cz. püspök, székesegyházi nagy-prépost stb., Szepeshely.
13. Dr. Neogrády Lajos, t. megyei főjegyző, Lőcse.
14. Sváby Frigyes, szepes-vármegye levéltárnoka, Lőcse.
15. Weber Samu, ev. lelkész, Szepes-Béla.
16. Betöltetlen.

III. *A szerkesztő-bizottság tagjai:*

Dr. Vajdovszky János.

Sváby Frigyes.

Dr. Demkó Kálmán.

IV. *A társulat tagjainak névsora:*

1. Tiszteletbeli tagok:

1. Gróf Csáky Albin, vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister, cs. és kir. valóságos belső titkos tanácsos, cs. és kir. fő-asztalnokmester, a Lipót-rend középkeresztes, a pápai szt. Gergely-rend nagykeresztes lovagja stb. stb. vál. 1888. nov. 7.
2. Gróf Csáky Gyula, Szepes-vármegye főispánja, vál. 1890. nov. 11.
3. Császka György, kalocsai és bácsi érsek stb. stb. vál. 1885. szept. 17.
4. Szilágyi Sándor, a budapesti kir. tud. egyetemi könyvtár igazgatója, a m. kir. tud. akad. r. tagja, vál. 1885. szeptember 17.

2. Alapító tagok:

1. Gróf Csáky Albin, vallás- és közokt. m. kir. minis-
ter stb. stb. Budapest, Andrásy-út 114. sz.
2. Dr. Csája János, szepesi apát-kanonok, meghalt
1890-ben.
3. Császka György, kalocsai és bácsi érsek stb. Ka-
locsa.
4. Görgey István, kir. közjegyző, Budapest IV. Régi
posta-útca 10. sz.
5. Dr. Kézmárszky Tivadar, egyetemi tanár, Budapest,
Zöldfa-útca 15, sz.
6. Liptay Ferencz, cz. püspök stb. Szepeshely.
7. Lőcse sz. kir. város közönsége.
8. Alapi Salamon Attila, Nedecz.
9. Alapi Salamon Géza, nagybirtokos, Lőcse.
10. Alapi Salamon Tivadar » Tuzsér.

3. Rendes tagok:*)

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés éve	A tagsági díjakat befiz. bezárólag az alatti évre
1.	Dr. Alexy János, orvos.	Lőcse	1885	1891
	Alth Márton, r.-kath. pléb.	Leibitz	1890	»
	Ambrózy Albert	Nyiregyháza	1884	1889
	Dr. Apaticzky Sándor, orvos	Budpest, Nagym. útca 28.	1888	1890
5.	Babura László, prép.-pléb.	Késmárk	1884	»
	Badányi Mátyás, birtokos	Tótfalu p. h.	»	»
	Bartsch Aurél, vasgy. tiszt.	Svavolka, Gömör u. p. Vereskő	1886	1889
	Dr. Baumerth Gyula, orvos	Budpest, I. Vár. Díszter 3. sz.	1888	»
	Begala Sándor, r.-k. lelkész	Nedecz, p. Ófalu	1885	1890
10.	Dr. Beer Mór, ügyvéd	Lőcse	1884	1891
	Dr. Beervaldszky Ján., r.-k. lelk.	Odorin, p. Markusf.	»	1890

*) 1891. évi decz. 31-ig beérkezett tagdíjak nyugtáztatnak.

Szám	N é v	Lakóhely, u p.	A belépés éve	A tagsági díjakat befiz. bezárólag az alatti évre
	Berzeviczy Egyed, cs. k. kam.	Kassa	1884	1891
	Beszkid Antal, ügyvéd	Szepes-Ófalu	»	1890
	Bethlenfalvy Antal, k. tablaíró	Kassa	»	»
15.	Binder Samu, takarékp. hiv.	Lőcse	»	1891
	Bojárszky Béla, vár. tan.	»	»	»
	Bosnyák Lajos, takarékp. hiv.	»	»	»
	Dr. Breuer Sándor, orvos	Gölniczbánya	»	1890
	Breznyák János, r.-k. lelkész	Nagy-Szalók	»	»
20.	Gróf Csáky Gyula, főispán	Lőcse	1890	1891
	» Csáky Kálmán, orsz. képvis.	Hotkócz, p. Sz.-Váralja	1891	»
	» Csáky Lajos	Kluknó	1884	1890
	» Csáky Vidor	Görgő	1889	1891
	» Csáky Zeno	Velbach, p. Sz.-Olaszi	1884	»
25.	Dr. Daitz Ede, orvos	Felka	1885	1890
	Dr. Demkó Kálm., főreal. igazg.	Lőcse	1884	1891
	Deutsch Gyula, s. lelkész	Landok	1890	»
	Dénes Ferencz, tanár	Lőcse	1884	»
	Dianiska András, ev. lelkész	»	»	1890
30.	Dr. Dirner Gusztáv, orvos	Budpest, IV. Hatvani út 4.	1889	1891
	Duchon János, r.-k. lelkész	Zsegra, p. Sz.-Váralja	1884	1890
	Engelmayer Józs., törv. elnök	Lőcse	»	1891
	Erményi Emil, mérnök	Bdpest, Lipót körút 23. I.	1888	»
	Dr. Erményi L., gép. mérnök	Bécs, III. Rasumoffsky-Gasse 11	»	»
35.	Farnady Pál, körjegyző	Szepes-Váralja	1884	1889
	Felkai Tátra-Muzeum-egylet	Felka	»	1890
	Ferkő István, körjegyző.	Odorin, p. Markusf.	»	»
	Fertsek Nándor, kanonok	Szepeshely	1885	1891
	Fest Aurél, polgármester	Szepes-Váralja	1890	—
40.	Fischer Miklós, gymn. igazg.	Igló	1886	1889
	Fleischhakker Lajos, v. főj.	Lőcse	1885	1890
	Forberger László, tanár.	Bonyhád	»	»
	Förster Rezső, tanár	Lőcse	1888	1891
	Füzy Alajos, főerdész	Javorina	1884	»
45.	Dr. Genersich Antal, egy. tan.	Kolozsvár	»	»

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés éve	A tagsági díjakat befiz. bezárólag az alatti évre
	Gergelyi Tiv. bírtokos	Hanusfalu, p. Sz.-Ófalu	1884	1889
	Géresy Kálmán, tanár	Debreczen	1885	»
	Glós Miklós, földbirtokos	Lőcse	»	1891
	Gmitter Alfonz, min. házf.	Csütörtökhely	»	1888
50.	Görgey Gusztáv, szolgabíró	Lőcse	1886	1891
	Görgey Gyula	Eperjes	1884	1892
	Gresch Ágost, ügyvéd	Késmárk	»	1889
	Groch János, r.-k. lelkész	Kluknó	1885	»
	Guhr Márton, tanár	Igló	1884	1891
55.	Gyulaffy József, r.-k. lelkész	Lőcse	»	»
	Dr. Hajnóczy József, kir. tanf.	»	1889	»
	Halász László, gymn. igazg.	»	1884	»
	Hanthó Lajos, tanár	Arad	»	1890
	Harenesár József, pusp. titkár	Szepeshely	1890	1891
60.	Hermann Róza, fels. leányisk. ig.	Besztercebánya	»	—
	Hoepfner Gusztáv, bankigazg.	Lőcse	1885	1891
	Holenia Sándor, ügyvéd	Szepes-Váralja	1890	—
	Horváth István, r.-k. s.-lelkész	Szepes-Olaszi	1884	1891
	Horváth Viktor, theol. tanár	Szepeshely	»	»
65.	Höhnél Béla, műépítész	Bdpest, Andrássy-út 13. sz.	1888	1890
	Höhr Ignác, kép. tanár	Szepeshely	1887	»
	Hradzsky Józs., r.-k. prép. lelk.	Igló	1884	»
	Iglói casino	Igló	1887	»
	Janecko János, kanonok	Szepeshely	1885	1889
70.	Jurkovich Emil, tanár	Besztercebánya	1886	1890
	Kaczvinszky József, r.-k. s. lelk.	Leibitz	1890	—
	Kermeszky Mór, ügyvéd	Lőcse	1884	1891
	Késmárk, sz. kir. város köz.	Késmárk	»	1890
	Dr. Kézmárszky Bruno, m. főügy.	Lőcse	1890	1891
75.	Klein József, r.-k. lelkész	Sz.-Sümegeh, p. Igló	1885	1890
	Klempay Bertalan, vár. főjegyz.	Szepesváralja	1890	—
	Klinovszky Aurél, tank. igazg.	Szepeshely	»	1890
	Klug Nándor, bányaigazgató	Kotterbach	1889	1892
	Kobialka János, tanár	Toporc	1884	1891

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés- éve	A tagsági díjakat befiz. bezárólag az alatti évre
80.	Kompanyik Coelest., apát-pléb.	Lőcse	1884	1891
	Korponay Ágoston, ny. alispán	Gánóc	»	»
	Kostialik István, apát-kanonok	Szepeshely	1886	1890
	Kovalszky Lajos, tanár	Új-Verbász, Bácsm.	1884	1891
	Kövy Imre, tanár	Igló	1886	1889
85.	Kray István, törv. elnök	Balassa-Gyarmat	1884	»
	Kray Miksa, ny. udv. tan.	Lőcse	»	1891
	Krompecher János, áll. v. m.	Budapest	1888	1890
	Krompecher László, keresk.	Felka	1887	1889
	Kubányi Alajos, r.-k. lelkész	Letánfalu, u. p. Csütörtökh.	1884	1890
90.	Dr. Kurimszky Antal, r.-k. lelk.	Rózsahegy	»	1891
	Laczkó József, r.-k. lelkész	Lőcse	1889	»
	Limberger István, ev. lelkész	Késmárk	1884	»
	Linkess Miksa, tanár	Lőcse	»	»
	Liteczky Béla, r.-k. s. lelkész	Igló	1888	»
95.	Lomniczy Vilmos, orvos	Lőcse	1884	»
	Lőcsei állami főreáliskola	»	»	»
	» kir. kath. főgymnasium	»	»	»
	» takarékpénztár	»	»	»
	Marzsó Géza, kab. irodai fog.	Bécs, öfels. kab. iroda	»	1889
100.	Mattyasovszky Istv., földb.	Tótfalu	1886	1891
	Mattyasovszky Jak., áll. geolog.	Pécs	1887	1890
	Mattyasovszky János, ügyvéd	Lőcse	1884	1891
	Maurer Adolf, könyvkeresk.	Kassa	1887	1890
	Máriássy Ferencz, földbirt.	Markusfalu	1885	1894
105.	Máriássy Miklós, »	Szepes-Körtvélyes	1884	1890
	Báró Mednyánszky Ede, földb.	N.-Eőr, p. Késmárk	»	»
	Meyerhoffer Ignác, r.-k. lelk.	Görgő	»	»
	Mihalik János, r.-k. lelkész	Matheócz	1885	»
	Mindszenti Mihály, r. k. lelk.	Velbach, p. Szepes-Olaszi	»	1891
110.	Miskolczy Arnold, tanár	Lőcse	1889	»
	Mittermann Alajos, r.-k. lelk.	A.-Laps, p. Sz.-Ófalu	1884	1889
	Montskó Ferencz, főszolg.	Betlenfalu, p. Káposztafalu	»	1892
	Montskó István, megy. alj.	Lőcse	1887	1890

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés éve	A tagsági díjakat befiz bezárolag az alatti évre
115.	Dr. Neogrády Lajos, m. t. főj.	Lőcse	1886	1891
	Nr. Neupauer János, orvos	Siklós, Baranyamegye	1889	»
	Okolicsányi Ödön, magánzó	Bpest, IV., Lipót u. 47.	1890	»
	Osterlamm Ernő, tanár	Debreczen	1884	»
	Öt-felföldi városi takarékp.	Szepes-Szombat	1887	»
120.	Pataky János, r.-k. lelkész	Szep.-Richwald, p. Podolin	1885	1890
	Pákh Károly, tanár	Igló	1884	1891
	Petróczy Kálmán, földbirt.	Grancs-Petrócz, p. Sz.-Váralja	1890	1890
	Platthy Zsigmond, r.-k. s. lelk.	Késmárk	»	—
	Pollág Gyula, kir. aljbíró	Bazin	1888	1888 ^{1/2}
125.	Pollagh Károly, r.-k. lelk.	Felka	1887	1889
	Pommer István, aljbíró	Szepes-Váralja	1890	1891
	Popovits László, kanonok	Szepeshely	»	1890
	Dr. Pozevitz Tivadar, geologus	Bpest, geol. intézet. földm. min	1891	1891
	Probstner Arthur, orsz. képvis.	Budapest	1884	1890
130.	Probstner Gyula, földbirtokos	Lőcse	»	1891
	Propper Adolf, postatak. tiszt	Budapest	1889	1890
	Báró Radvánszky Béla, főisp.	Radvány, p. Beszterczeb.	1886	1891
	Raisz Aladár, megyei főjegyző	Lőcse	1884	»
	Rajner Zsigmond, dr. magánzó	Budapest	1890	—
135.	Répássy Sándor, törvysz. bíró	Lőcse	1884	1891
	Ribiczey Béla, püsp. urad. flgy.	Schavnik	1890	1890
	Dr. Richnavszky Pál, kanonok	Szepeshely	»	1891
	Dr. Rollny Ferencz, r.-k. lelk.	»	1889	1890
	Dr. Rollny Frigyes, theol. tanár	»	1890	—
140.	Dr. Roth Endre, ügyvéd	Lőcse	1884	1891
	Sax Lajos, r.-kath. lelkész	Podolin	»	»
	Schauer Gusztáv, földbirt.	Polyanócz, p. Sz.-Váralja	»	1890
	Scherfel V. Aurél, gyógyszer.	Felka	1887	»
	Scholtz Albert, tanár	Bdpest IV. ker. ev. főgym.	»	1888
145.	Scholtz Frigyes, »	Késmárk	1885	1890
	Scholtz Guszt., kir. épít. főflügy.	Lőcse	»	1891
	Scholtz Róbert, tanár	Arad	»	1892
	Dr. Schön Leo, orvos	Szepes-Váralja	1890	1891

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés éve	A tagsági díjakat befiz. bezárólag az alatti évre
150.	Siegmeth Kár., a m. é. k. v. fel.	Debreczen	1888	1890
	Spiricza Ferencz, r. k. s. lelk.	Késmárk	1890	—
	Spóner Andor, bírtokos	N.-Lomnicz	1884	1889
	Stanik Sámuel, m. kir. erdőr.	Beszterczebánya	1886	1890
	Steinhausz László, kir. mérnök	Kolozsvár	1889	1891
155.	Strobl Alajos, szobrász	Budapest, vár-bazár	1885	1890
	Sváby Frigyes, megy. levélt.	Lőcse	1884	1891
	Szakmáry Dónát, földbirt.	Lucsivna	»	1890
	Szedélyi Károly, r. k. lelkész	Szepes-Szombat	»	1890
	Szepesi Eötvös-kör és lőcsei polgári kaszinó	Lőcse	»	1891
160.	Szepes-olaszi város közöns.	Szepes-Olaszi	1890	1890
	Szepes-Szombat város közöns.	Szepes-Szombat	1887	1889
	Székely Farkas, árvasz. elnök	Lőcse	1884	1891
	Szieber Ede, kir. főigazgató	Kassa	1886	1888
	Dr. Szlivkó András, vár. kapit.	Szepes-Váralja	1885	1889
165.	Szlopovszky Károly, esp. pleb.	Ó-Lubló	1887	1890
	Spitko Lajos, kir. főigazgató	Székesfehérvár	1889	»
	Szobissek József, tanár	Kassa	1884	»
	Iglói Szontagh H., kir. törv. bíró	Nagy-Kikinda	1885	»
	Dr. Szontagh Miklós, orvos	Uj-Tátrafüred	1887	»
170.	Szönyey István, főerdész	Kassa	1884	»
	Szönyey Kálmán, polgárm.	Lőcse	»	1891
	Dr. Tátray Gergely, orvos	Késmárk	»	1887
	Teőke Bertalan, földbirtokos	Koncsán, p. Lőcse	»	1888
	Teőke László, főszolgabíró	Podolin	1889	—
175.	Teőke Victor, földbirtokos	Dolyán, p. Lőcse	1884	1890
	Dr. Topscher Guszt., cs. k. közj.	Bécs, III. Haus-Strasse 21.	1887	»
	Truník András, r. k. s. lelk.	Lőcse	1890	»
	Uhlarik József, ny. aljbíró	Kisócz, p. Horka	»	»
	Uhlarik Mátyás, törv. jegyző	Eperjes	1884	1892
180.	Urbányi János, szolgabíró	Szepes-Szombat	1889	1890
	Ujfalussy Ágost., m. főpénzt.	Lőcse	1884	1891
	Ujfalussy Victor, földbirt.	Szepes-Körtvélyes	»	1890

Szám	N é v	Lakóhely, u. p.	A belépés éve	A tagsági díjakat behz. bezárólag az alanti évre
185	Dr. Vajdovszky Ján., cz. kan.	Szepes-Olaszi	1884	1891
	Varga Ferencz, ügyvéd	Lőcse	1885	»
	Vojticsek József, r. k. lelkész	Námesztó, Árvam.	»	1890
	Vyda László, főszolgabíró	Szepes-Ófalu	1884	»
	Vyda Sándor, kir. aljegyző	Lőcse	1886	1891
	Wallachy Jenő, tanár	Uj-Verbász, Bácsm.	1884	1889
	Weber Samu, ev. lelkész	Szepes-Béla	»	1890
	Wieland Arthur, földbirtokos	Markusfalu	»	1892
190.	Dr. Wildfeuer Kár., theol. tan.	Szepeshely	1890	—
	Winkler Pál, főszolgabíró	Gölniczbánya	1884	1890
	Winter Samu, magánzó	Lőcse	»	1891
	Wyda Péter, földbirtokos	Primócz, p. Horka	»	1890
	Záborszky Imre, ny. m. főp.	Poprád	1885	1891
	Gf. Zamoisky András, földb.	Lubló-vár	1890	1890
	Dr. Zelenyák János, theol. tan.	Szepeshely	»	—
	Zemantsik Istv., r.-k. lelkész	Szepes-Váralja	1885	1890
195.	Ziman János, tanár	Igló	1884	1889
	Dr. Zimmermann Ign., kanon.	Szepeshely	1890	1890
	Zóbel Mednyánszky Marg. brnő	Nagy-Eőr, p. Késmárk	1885	»
	Zsedényi Béla, min. fogalm.	Bpest keresk. minist.	1888	»
	Zsedényi Géza, gazdatiszt	Nagy-Maros	1890	—

IV. *Csereviszonyban álló társulatok,*

melyek évkönyveinket rendszeren kapják.

Alsó-fehérmegyei történelmi és természettudományi egylet	Gyula-Fehérvár.
Biharmegyei régészeti és történelmi társulat	Nagy-Várad.
Békésvármegyei régészeti és művelő- déstörténeti társulat	Békés-Csaba.
Délmagyarországi muzeum-társulat	Temesvár.
Erdélyi muzeum-egylet	Kolozsvár.
Felső-magyarországi muzeum-társulat	Kassa.
Hunyadmegyei történelmi és régészeti egylet	Vajda-Hunyad.
Magyarországi Kárpátegyesület	Lőcse.
Magyar történelmi társulat	Budapest.
Magyar tudományos Akadémia	»
Mosonmegyei történelmi és régészeti társulat	Mosony.
Országos régészeti és embertani tár- sulat	Budapest.
Sopronmegyei régészeti társulat	Sopron.
Tátra-muzeum-egylet	Felka.
Vasmegyei régészeti egylet	Szombathely.
Verein für siebenbürgische Landeskunde	Nagy-Szeben.
